

Elina Simola

**AMMATTIKORKEAKOULUOPIISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA
TYÖELÄMÄVALMIUKSISTAAN**

AMMATTIKORKEAKOULUOPISKELIJOIDEN KOKEMUKSIA TYÖELÄMÄVALMIUKSISTAAN

Elina Simola
Opinnäytetyö
Syksy 2017
Sosiaali- ja terveysalan kehittäminen
ja johtaminen, YAMK
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma

Tekijä: Elina Simola

Opinnäytetyön nimi: Ammattikorkeakouluopiskelijoiden kokemuksia työelämävalmiuksistaan

Työn ohjaaja: TtT, Yliopettaja Liisa Kiviniemi ja TtT, Yliopettaja Pirkko Sandelin

Työn valmistumislukukausi ja -vuosi: Syksy 2017

Sivumäärä: 55 + 5

Työelämä on jatkuvassa muutoksessa. Työntekijä tarvitsee työelämässä menestyäkseen ammattitaidon ja osaamisen lisäksi yleisiä, työtehtävistä riippumattomia valmiuksia, kykyjä ja taitoja. Näitä valmiuksia kutsutaan yleisiksi työelämävalmiuksiksi, joita ovat esimerkiksi ajankäytön hallinta ja toimiminen erilaisten ihmisten kanssa. Työelämävalmiudet eivät ole sidoksissa tiettyyn ammattialaan, vaan ne ovat hyvin yleisiä jokapäiväisiä taitoja. Ammattikorkeakouluopintojen aikana opiskelijoiden tulisi saada työelämässä tarvittavat perustiedot ja -taidot toimia oman alan asiantuntijatehtävissä. Koulutuksen aikana opiskelijat oppivat ja kehittävät omia työelämävalmiuksiaan niin teoriaopinnoissa kuin harjoitteluissakin. Tulevaisuuden työelämässä työelämävalmiuksien merkitys kasvaa koko ajan. Oulun ammattikorkeakoulu osallistuu *Valmiina työelämään*-hankkeeseen, jonka yhtenä tavoitteena on kehittää opiskelijoiden työelämävalmiuksia paremmiksi.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää opiskelijoiden kokemuksia työelämävalmiuksistaan opintojen loppuvaiheessa. Tavoitteena oli selvittää, kuinka hyvin opintoihin kuuluvat teoriaopinnot ja harjoittelut ovat tukeneet opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymistä. Tutkimus on kvantitatiivinen kartoittava tutkimus. Tutkimukseen osallistuivat Oulun ammattikorkeakoulun ensihoitaja-, kätilö-, sairaanhoitaja- ja terveydenhoitaja opiskelijat, jotka opiskelevat viimeistä vuottaan. Tutkimusaineisto kerättiin kyselylomakkeella. Vastauksia saatiin 41 kappaletta, jolloin vastausprosentti oli 19,5 prosenttia. Saatu aineisto analysoitiin tilastollisia testejä käyttäen.

Tutkimukset tulokset ovat suuntaa antavia tutkimuksen pienen aineiston vuoksi. Tutkimusaineiston perusteella voidaan kuitenkin todeta, että opiskelijat kokivat työelämävalmiutensa hyviksi. Tästä huolimatta suurin osa tutkimukseen osallistuneista opiskelijoista olisi ollut kiinnostunut kehittämään omia työelämävalmiuksiaan niihin keskittyvällä opintojaksolla. Tuloksista voidaan päätellä, että ammattikorkeakoulussa opiskeltavat teoriaopinnot ja harjoittelut ovat onnistuneet kehittämään opiskelijoiden työelämävalmiuksia. Opiskelijat kokivat, että opintoihin kuuluvat harjoittelut ovat kehittäneet työelämävalmiuksia teoriaopintoihin verrattuna hieman paremmin.

Tutkimuksen tulosten perusteella olisi mielenkiintoista selvittää laajemmin Oulun ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kiinnostusta osallistua työelämävalmiuksiin keskittyvään opintojaksoon. Opintojakson pilotoinnin jälkeen ammattikorkeakoulu voisi miettiä, olisiko ammattikorkeakoululla mahdollisuutta tarjota opiskelijoille työelämävalmiuksia kehittävää opintojaksoa.

Asiasanat: työelämävalmiudet, ammattikorkeakoulu, teoriaopinnot, harjoittelut

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Master's Degree, Development and Management of Health and Social Care

Author: Elina Simola

Title of thesis: University of Applied Sciences students' experiences of working life competences

Supervisors: PhD, Principal lecture Liisa Kiviniemi and PhD, Principal lecture Pirkko Sandelin

Term and year when the thesis was submitted: Autumn 2017

Number of pages: 55 + 5

Working life is constantly changing, and in order to be a successful employee, one must possess not only professional skills and competences, but also generic competences and skills which are not dependent on the job description. The generic working life competences include, for example, time management and people skills. These are everyday skills which are not directly related to the professional area.

During their studies in the polytechnic students should gain the necessary basic knowledge and skills in order to be able to carry out their profession. At the same time, the students learn and develop their working life competences through theoretical studies and in practical training. In the future, generic working life skills will play an increasingly significant role in working life. The Oulu University of Applied Sciences is participating in a project called 'Ready for working life' where one of the goals is to develop the students' generic working life competences. The purpose of the study was to find out how students perceive their working life skills at the end of their studies. Furthermore, the study set out to examine how well theoretical studies and practical training have contributed to the development of working life competences among students.

The study was conducted as a quantitative exploratory research where the goal was to find out more about the students' own working life competences. The participants in the study included final-year students from Oulu University of Applied Sciences who were studying to become paramedics, midwives, nurses and public health nurses. The research material was collected as a questionnaire and the data was analyzed with statistical methods.

Due to the limited size of the data the results can be seen as approximate, but it can be concluded that the students felt their working life competences to be on a good level. Nevertheless, most of the students taking part in the study would have liked to develop their working life skills further during a dedicated study unit. We can determine that polytechnic studies have been able to develop the students' working life competences and skills, but it was felt among the students that practical training had offered more opportunities to develop working life competences than theoretical studies.

It would be interesting to investigate on a wider scale the enthusiasm of students to take part on a study unit dedicated to working life competences. This kind of study unit could be designed and piloted with volunteering students, and it would create an opportunity for the polytechnic institution to consider the possibility and need for offering such a unit as part of the studies.

Keywords: working life competences and skills, polytechnic, theoretical studies, practical training

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	7
2 TYÖELÄMÄVALMIUDET, MITÄ NE OVAT?	9
2.1 Ammattitaito, osaaminen ja työelämävalmiudet	9
2.2 Työelämävalmiuksien luokittelun kehittyminen	11
2.3 Työelämävalmiudet tutkimuksen teoriapohjana	13
2.3.1 Oman toiminnan hallinta	14
2.3.2 Kommunikointitaidot.....	14
2.3.3 Ihmisten ja tehtävien johtaminen	15
2.3.4 Innovaatioiden ja muutoksen hallinta	16
2.4 Tulevaisuuden työelämävalmiudet	16
3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	20
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	21
4.1 Aiheen rajausta ja tutkimuksen teoreettinen viitekehys	21
4.2 Tutkimuksen kohdejoukko	22
4.3 Aineistonkeruumenetelmä	23
4.4 Kyselylomakkeen laatiminen	24
4.5 Kyselylomakkeen testaus ja aineistonkeruun toteutus	26
4.6 Aineiston analyysi	27
4.7 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys	30
5 TULOKSET	32
5.1 Opiskelijoiden kokemukset omista työelämävalmiuksista	32
5.2 Kiinnostus työelämävalmiuksiin keskittyvään opintojaksoon	33
5.3 Tulevaisuudessa tarvittavat työelämävalmiudet	34
5.4 Oman toiminnan hallinta	35

5.5 Kommunikointitaidot	36
5.6 Ihmisten ja tehtävien johtaminen	37
5.7 Innovatiivisuus ja muutosten hallinta	38
5.7.1 Yhteenveto taitoalueiden tuloksista	40
5.8 Tutkimusongelmaan vastaaminen	42
6 POHDINTA	44
6.1 Tutkimusprosessin pohdintaa	44
6.2 Tutkimustulosten pohdintaa	46
6.3 Jatkotutkimusaiheita	50

LÄHTEET

LIITTEET

1 JOHDANTO

Viime vuosina Suomessa niin ammattikorkeakoulut kuin työelämä ovat kokeneet muutoksia. Molemmissa tavoitellaan toiminnan tehostamista ja sen tuomia säästöjä. Perinteinen työelämä ja siinä vaadittava osaaminen ovat murroksessa. Teknologian nopea kehittyminen muuttaa työssä vaadittavaa ammattitaitoa ja osaamisvaatimuksia. (Mäntylä 2016, 4–5, viitattu 31.7.2016.) Muuttuvat työympäristöt, työpaikat, työtehtävät ja ammatissa vaadittava osaaminen vaativat työntekijöiltä jatkuvaa oppimista, ammattitaidon ylläpitämistä ja täydentämistä. Työntekijä tarvitsee työelämässä menestyäkseen ja pärjätäkseen ammattitaidon ja osaamisen lisäksi yleisiä, työtehtävästä riippumattomia, valmiuksia, taitoja ja kykyjä. (Aarnikoivu 2010, 65–69.)

Yleiset työelämävalmiudet (tässä työssä myöhemmin pelkästään työelämävalmiudet) ovat taitoja ja kykyjä, joita tarvitaan niin tavallisessa arkielämässä kuin työelämässäkin. Näitä taitoja jokainen pystyy halutessaan kehittämään ja oppimaan. Työelämässä arvostetaan entistä enemmän perinteisen ammattitaidon rinnalla myös hyviä työelämävalmiuksia. Niin kansainvälisissä kuin kansallisissakin tutkimuksissa on noussut esille, että korkeakouluista valmistuneet opiskelijat kokevat, etteivät opinnot ole antaneet heille riittäviä taitoja ja valmiuksia työelämässä toimimiseen. Tämän havainnon seurauksena useissa maissa, myös Suomessa, on nostettu koulutuksen työelämäsuhde ja opiskelijoiden työelämävalmiuksien tukeminen keskeisiksi kehittämiskohteiksi. (Nykänen & Tynjälä 2012, 18; Stenström, Laine & Valkonen 2005, 67–75; Kuurila 2011, 71–78, viitattu 16.7.2016; Isohanni 2015, 42–76, viitattu 16.7.2016.)

Suomessa korkeakoulujen opetussuunnitelmissa on viime vuosien aikana kiinnitetty enemmän huomiota työelämävalmiuksien opettamiseen ja kehittämiseen. Ammattikorkeakoululaissa ja Valtioneuvoston antamassa asetuksessa ammattikorkeakouluista on määritelty ammattikorkeakoulun tehtävät ja opintojen tavoitteet. Opintojen tulee antaa laajat käytännölliset perustiedot ja -taidot sekä työelämässä tarvittavat perusteet toimia tutkintoa vastaavan alan asiantuntijatehtävissä. Koulutuksen tulee vastata samanaikaisesti työelämän, sen kehittämisen ja tutkimuksen asettamiin vaatimuksiin. (Ammattikorkeakoululaki 2014, viitattu 8.8.2016; Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2014, viitattu 8.8.2016.)

Koulutuksen aikana opiskelijoille ei ole mahdollista antaa kaikkia työelämässä tarvittavia työelämävaatimuksia eikä opintojen sisällöllä pystyä vastaamaan kaikkiin työelämän

kompetenssivaatimuksiin. Tämä johtuu työelämässä tapahtuvista nopeista muutoksista. (Stenström ym. 2005, 90–91.) Monia työelämätaitoja ei voi oppia kirjoista vaan taidot kehittyvät harjoittelemalla. Tämän takia erilaiset harjoittelut työelämässä ovat tärkeitä työelämävalmiuksien kehittymiselle. (Ruohotie 2002, 38–39.) Ammattikorkeakoulut antavat enemmän ammattisivistävää koulutusta yliopistojen keskittyessä tieteellisen ja taiteellisen koulutuksen antamiseen. Jokaiseen ammattikorkeakoulututkintoon kuuluu eri pituisia harjoitteluita. Ne ovat työelämässä tapahtuvia, jolloin opiskelijalla on mahdollisuus soveltaa teoriaopinnoissa opittuja taitoja käytännössä sekä kehittyä ammatillisesti. (Niemelä 2004, viitattu 3.12.2016.)

Vuonna 2015 valmistunut Hiltusen, Hiltusen ja Lievosen (2015, viitattu 16.7.2016.) *Työelämätaijat -valmiuksia työelämään* -tutkimus toimi innoittajana tällä tutkimukselle. Heidän tutkimuksessaan kehitettiin runko yleisten työelämätaitojen valmennukselle. Valmennuksen runko on annettu Oulun ammattikorkeakoulun käyttöön. Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää, millaisiksi Oulun ammattikorkeakoulun terveysalalle suuntautuneet opiskelijat kokevat omat työelämävalmiutensa opintojensa loppuvaiheessa. Tavoitteena on myös selvittää, kuinka hyvin opintoihin kuuluvat teoriaopinnot ja harjoittelut ovat tukeneet opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymistä. Tämän työn tavoitteena on tuottaa uutta tietoa ammattikorkeakoululle opiskelijoiden arvioimista omista työelämävalmiuksistaan. Ammattikorkeakoulu voi hyödyntää tämän tutkimuksen tuloksia työelämävalmiuksia edistävien opintojen kehittämisessä.

Luvussa kaksi käsittelen työn teoreettista viitekehystä eli työelämävalmiuksiin kuuluvia tekijöitä. Luvussa määritellään tutkimuksen kannalta keskeisimmät käsitteet, käydään läpi millä tavalla työelämävalmiuksia voidaan luokitella sekä mitä luokittelutapaa työn teoriassa ja kyselylomakkeen muodostamisessa on käytetty. Luvussa mietitään myös mitä työelämävalmiuksia tulevaisuuden työelämässä tarvitaan. Kolmannessa luvussa olen määritellyt tutkimuksen tavoitteet ja tutkimuskysymykset. Neljännessä luvussa esittelen tutkimuksen toteutuksen eri vaiheet ja aineiston analyysitavat. Viidennessä luvussa esittelen tutkimuksen tulokset. Lopuksi kuudennessa luvussa olen pohtinut tutkimuksen toteutusta, luotettavuutta ja tuloksia.

2 TYÖELÄMÄVALMIUDET, MITÄ NE OVAT?

Tutkimuksen tietoperusta rakentuu kirjallisuuskatsauksen pohjalle. Kirjallisuuskatsauksessa perehdytään ajankohtaisiin tutkimuksiin ja julkaisuihin. Työn keskeisimmät julkaisut ovat Pekka Ruohotien *Oppiminen ja ammatillinen kasvu* (2002) ja *Ammatillinen huippuosaaminen Kompetenssitutkimusten avaama näkökulma huippuosaamiseen, sen kehittämiseen ja johtamiseen* (2003).

2.1 Ammattitaito, osaaminen ja työelämävalmiudet

Työelämässä on jo vuosikymmeniä puhuttu osaamisesta ja ammattitaidosta. Ne ovat sidoksissa työtehtävään ja ammattiin sisältyvään osaamiseen. Osaamisen ja ammattitaidon jatkuvasta kehittämisestä puhutaan paljon. Huomattavasti vähemmälle huomiolle keskusteluissa ovat jääneet muut työelämässä tarvittavat taidot. Työelämävalmiudet käsite tuo esille sen, että menestyäksemme työelämässä tarvitsemme muitakin taitoja kuin vain ammattitaitoa ja työtehtävään vaadittavaa osaamista. Työelämävalmiudet koostuvat yleisistä työelämässä tarvittavista taidoista ja osaamisesta. (Aarnikoivu 2010, 16.)

Ammattitaidolla tarkoitetaan sellaisia tietoja ja taitoja, joiden hallinta on välttämätöntä työtehtävissä. Työtehtävissä vaadittava ammattitaito muuttuu työssä tapahtuvien muutoksien mukana. Ammattitaito voidaan ymmärtää koostuvan useista työssä tarvittavista osataidoista, jotka ovat sidoksissa työtehtävään. (Helakorpi 2016a, viitattu 6.9.2016.)

Osaamisella tarkoitetaan työssä vaadittavien tietojen ja taitojen hallintaa sekä niiden soveltamista käytännön työtehtäviin. Osaamiseen liittyy myös hiljainen tieto, joka on usein tiedostamatonta ja subjektiivisiin kokemuksiin perustuvaa ymmärrystä ja tulkintaa. Asiantuntijan osaaminen voidaan jakaa neljään osa-alueeseen: substanssiosaaminen, prosessiosaaminen, kehittämisosaaminen ja työyhteisöosaaminen. Substanssiosaamisella tarkoitetaan työssä tarvittavaa ammatillista tietoa, ydinosaamista, mikä on saatu koulutuksen ja työkokemuksen kautta. Prosessiosaamisella tarkoitetaan kokonaisvaltaista työprosessien ymmärtämistä ja hallintaa. Kehittämisosaamisella tarkoitetaan juuri sitä osaamista ja ajattelun taitoa, jota tarvitaan oman työn ja työyhteisön kehittämiseen. Työyhteisöosaamisella tarkoitetaan sosiaalisia taitoja, joita tarvitaan tiimityöhön, vuorovaikutukseen ja johtamiseen. (Helakorpi 2016b, viitattu 6.9.2016.)

"Työelämävalmiuksilla tarkoitetaan laajasti ajateltuna käsitteiden kvalifikaatio, kompetenssi, ammattitaito, työelämälähtöinen osaaminen, hiljainen ammattitaito ja asiantuntijuus synteesiä. Työelämävalmiudet käsitteellä halutaan korostaa osaamista ja työntekijän uusiutumistaitoja, jotka vastaavat muuttuviin työelämän tarpeisiin, niihin osaamistarpeisiin ja vaatimuksiin, jotka tulevat työelämästä."(Vesterinen 2001, 40.) Kompetenssilla eli pätevyydellä tarkoitetaan työntekijällä olevia kykyjä ja ominaisuuksia suoriutua annetusta tehtävästä. Kompetenssi kuvaa siis henkilökohtaista osaamista. (Helakorpi 2016c, viitattu 6.9.2016; Ruohotie & Honka 2003, 56–58.) Kvalifikaatiolla tarkoitetaan niitä yleisiä vaatimuksia, joita edellytetään tietyn työtehtävän tekemiseen. Käsitteellä siis tarkoitetaan ammattitaitovaatimuksia (Helakorpi 2016c, viitattu 6.9.2016). Asiantuntijuus on prosessi, jossa ammattilainen reflektoi omaa osaamistaan suhteessa työorganisaatioon, taustatietoihin sekä asiakkaisiin ja yhteistyöverkkoihin. (Helakorpi 2016a, viitattu 6.9.2016.) Se muodostuu useasta tiedon eri osa-alueista. Asiantuntijuuden pohja perustuu koulutuksen aikana hankittuun muodolliseen tietoon ja siihen kuuluu myös kokemuksien kautta syntyvä käytännöllinen tieto eli niin sanottu hiljainen tieto. (Stenström ym. 2005, 27.)

Työelämävalmiuksilla tarkoitetaan sellaista osaamista ja taitoja, joita tarvitaan niin jokapäiväisessä elämässä kuin työelämässäkin. Työelämävalmiudet eivät ole sidoksissa tiettyyn ammattialaan vaan ne ovat hyvin yleisiä jokapäiväisiä taitoja. (Nykänen & Tynjälä 2012, 19.) Hyviä työelämävalmiuksia tarvitaan työelämän muuttuvissa tilanteissa. Työntekijä pyrkii työelämävalmiuksillaan vastaamaan työelämässä nouseviin osaamistarpeisiin sekä pyrkii osaamisellaan vastaamaan itse työn ja työnantajan vaatimaan osaamiseen. (Stenström ym. 2005, 30–31.)

Työelämävalmiuksia voidaan kutsua myös yleisiksi työelämätaidoiksi. Yleiset työelämässä tarvittavat taidot liittyvät uranhallintaan sekä työelämässä ja työyhteisön jäsenenä toimiseen (Aarnikoivu 2010, 39). Yleisiksi työelämävalmiuksiksi voidaan käsittää muun muassa kirjalliset ja suulliset viestintätaidot, oman ajankäytön hallinta, mutta myös tiimityötaidot sekä stressinsietokyky. Työnantajat kiinnittävät entistä enemmän huomiota hakijan työelämävalmiuksiin. Joskus hyvät työelämävalmiudet voivat jopa mennä varsinaisen ammatillisen osaamisen edelle. Tällöin työnantaja arvostaa ammatillista osaamista enemmän työnhakijan kykyä tuoda esille omia työelämävalmiuksiaan, niiden hyvää hallintaa sekä yleistä asennetta työtä kohtaan. Omia työelämässä tarvittavia taitoja ja kykyjä voi kehittää muuallakin kuin vain työelämässä. Hyviä

kehittämistilanteita syntyy esimerkiksi kesätoissa, työharjoitteluissa ja harrastustoiminnan kautta. (Seutunappi 2016, viitattu 31.7.2016.)

Suomessa työelämävalmiuksista on alettu käydä keskustelua 1980-luvun lopulla. Tällöin työnantajat nostivat esille huolensa siitä, että vastavalmistuneilla opiskelijoilla oli suuria puutteita työelämässä vaadittavissa taidoissa ja kokemuksessa. Opiskelijoilta puuttuu myös tärkeää työelämän tuntemusta. (Aarnikoivu 2010, 39.) Työelämätaitojen ja -valmiuksien kehittäminen asetettiin tavoitteeksi opetusministeriön valtioneuvoston hyväksymässä koulutuksen ja korkeakouluissa harjoitettavan tutkimuksen kehittämissuunnitelmassa vuosille 1995–2000 (Vesterinen 2001, 11).

Työelämässä työelämävalmiuksien lisäksi tarvitaan paljon muutakin osaamista, esimerkiksi ala- ja ammattikohtaista osaamista. Ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa opiskelijoille valmiudet toimia oman alansa asiantuntijatehtävissä. Asiantuntijuuden prosessin avulla henkilö saa työuransa aikana niitä kompetensseja ja kvalifikaatioita, joita hyödyntämällä hän pystyy vastaamaan muuttuviin ammattitaitovaatimuksiin. Ammattispesifiset tiedot ja taidot, metakognitiiviset taidot sekä yleiset työelämävalmiudet ovat kaikki opittuja taitoja. Näitä taitoja opitaan niin opintojen aikana kuin erilaisissa oppimistilanteissa työelämässä kuin elämässä ylipäätään. (Ruohotie & Honka 2003, 71–74.)

2.2 Työelämävalmiuksien luokittelun kehittyminen

Työelämässä tarvittavia kvalifikaatioita ja kompetensseja voidaan luokitella monella eri tavalla. Vuosikymmenien kuluessa tutkijat ovat luokitelleet tarvittavia taitoja ja kykyjä kukin oman näkemyksensä mukaisella tavalla. Luvussa 2.3 esiteltävä Ruohotien taitoalueiden luokittelu on vain yksi tapa luokitella yleisiä työelämävalmiuksia. Tässä opinnäytetyössä työelämävalmiuksien luokittelu perustuu Ruohotien laatimaan luokitteluun. 1980-luvun loppupuolella tutkijat Nijhofi ja Remmers luokittelivat kvalifikaation perusjäsentelyn kolmeksi kokonaisuudeksi: perustaidot, ydin- tai yleiset taidot ja siirrettävissä olevat taidot. 1990-luvun alussa tutkijat Anderson ja Marshall ovat jaotelleet työelämässä tarvittavat kvalifikaatiot kolmeen luokkaan. Niitä ovat työllistymisen kannalta välttämättömät taidot, yksilöllistä tehokkuutta määrittelevät tiedot, taidot ja asenteet sekä organisaation maksimaaliseen suoritukseen johtavat kyvykkyydet. (Ruohotie & Honka 2003, 59–65.)

Eversin, Rushin ja Berdrowin tutkijatyhmä luokitteli 1990-luvun lopussa työelämävalmiudet neljään taitoalueeseen, jotka ovat oman toiminnan hallinta, kommunikointitaito, ihmisten ja tehtävien johtaminen sekä innovatiivisuus ja muutosten hallinta. Jokainen taitoalue sisältää vielä erilaisia taitoja ja kykyjä. (Evers 2005, viitattu 19.4.2017.) 2000-luvulla Nijhof luokitteli avainkompetenssit neljään luokkaan, joita ovat laaja-alaiset taidot, hybridiset taidot, ydintaidot ja siirrettävissä olevat taidot (Ruohotie & Honka 2003, 59–65).

Työelämässä tarvittavia taitoalueita voidaan luokitella myös useammiksi kuin vain kolmeen tai neljään luokkaan. Vuonna 1990 Carnevale, Gainer ja Meltzer jaottelivat seitsemän taitoaluetta, jotka työntekijän tulisi hallita. Nämä alueet ovat oppimaan oppiminen, perustaidot, kommunikaatiotaidot, sopeutumiskyky eli ongelmanratkaisutaidot, elämänhallintataidot, ryhmätyötaitot ja vaikuttamistaidot eli johtamisessa tarvittavat taidot. Vuonna 1993 Chickering ja Reisserin esittelivät seitsemän kohdan luettelon, jossa kuvataan yksilön parempaa sopeutumista erilaisiin tilanteisiin, jos hän hallitsee luettelossa mainitut alueet. Näitä ovat: kompetenssien kehittäminen, emootioiden hallinta, itsenäiseksi kasvaminen, kypsien ihmissuhteiden kehittäminen, identiteetin kehittyminen, merkityksen tai tarkoituksen löytäminen ja persoonallisen eheyden rakentaminen. (Ruohotie 2002, 37–38.)

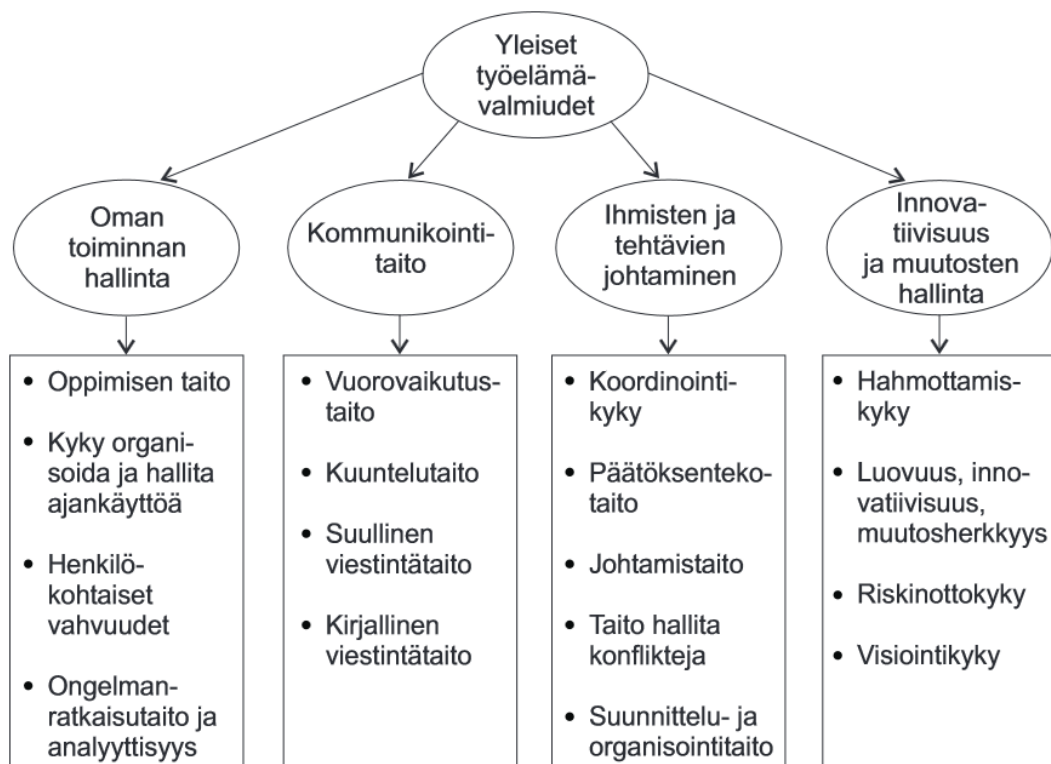
Stenström, Laine ja Valkonen (2005, 33–34) viittaavat julkaisussaan suomalaisen tutkija Tynjälään, joka on eritellyt tietoyhteiskunnassa olevat työtehtävät kolmeen pääryhmään: rutiinitehtäviin, henkilöstöpalveluihin ja symbolianalyttisiin tehtäviin. Näissä pääryhmissä vaaditaan erilaisia taitoja ja asiantuntijuutta. Rutiinitehtävissä tärkeimpiä taitoja ovat henkilön luotettavuus ja kyky noudattaa ohjeita. Henkilöstöpalveluissa puolestaan korostuu henkilön sosiaaliset taidot. Toisaalta symbolianalyttisissä tehtävissä henkilöltä vaaditaan abstraktia ja systeemiajattelua, kokeilemista ja yhteiskuntataitoja. Useimmissa ammateissa ei ole pelkästään yhdenlaisia työtehtäviä, vaan työssä yhdistyvät kaikki kolme pääryhmää erilaisilla painotuksilla.

Myös useat koulut ovat julkaisseet omia versioitaan yleisistä työelämävalmiuksista. Esimerkiksi Kajaanin ammattikorkeakoulu on tehnyt oman version yleisistä työelämävalmiuksista ylempää ammattikorkeakoulututkintoa suorittaville opiskelijoille. Työelämävalmiuksien jaottelu on toteutettu yhdessä työelämän edustajien kanssa. Työelämävalmiudet on jaoteltu suuremmiksi taitoalueiksi, joita ovat oppimisen taidot, eettinen osaaminen, työyhteisöosaaminen, innovaatio-osaaminen ja kansainvälistysosaaminen. (Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016, viitattu 26.7.2016.)

2.3 Työelämävalmiudet tutkimuksen teoriapohjana

Ruohotie on luokitellut työelämävalmiuksia neljään suurempaan taitoalueeseen, joka pohjautuu tutkijaryhmän Eversin, Rushin ja Berdrowin tekemään jäsentelyyn. Ruohotie on tehty työelämävalmiuksien jäsentelyyn joitain lisäyksiä, kuten esimerkiksi tietotekniikan hallinta, alkuperäiseen jäsentelyyn. Jaottelu sisältää kuitenkin kaikki Eversin tutkijaryhmän identifioimat kompetenssit. Suomessa tätä jäsentelyä on testattu asiantuntijatehtävissä toimivien henkilöiden ja ammattikorkeakouluopiskelijoiden kanssa. (Ruohotie & Honka 2003, 61–68.)

Ruohotien luokittelemat taitoalueet ovat oman toiminnan hallinta, kommunikointitaito, ihmisten ja tehtävien johtaminen sekä innovatiivisuus ja muutosten hallinta. Jokainen taitoalue sisältää vielä erilaisia taitoja ja kykyjä. Kyseiset taidot ja kyvyt on luokiteltu erillisiksi työelämävalmiuksiksi (kuvio 1). (Ruohotie 2002, 38–40; Ruohonen & Honka 2003, 61.) Työelämässä tarvitaan monenlaisia kognitiivisia ja emotionaalisia valmiuksia. Ne eivät koostu pelkästään osaamisen hallinnasta vaan niihin vaikuttavat perinnölliset taipumukset, itsesäätely, toimintaympäristö sekä spesifisten oppimismahdollisuuksien laatu ja määrä. (Ruohotie & Honka 2003, 62–63.)

KUVIO 1. Mukaelma Ruohotien yleisistä työelämävalmiuksista (Ruohotie 2002, 40.)

2.3.1 Oman toiminnan hallinta

Oman toiminnan hallinnalla eli elämänhallinnalla tarkoitetaan henkilön kykyä ottaa vastuuta omasta toiminnastaan. Siihen kuuluu omien taitojen ja osaamisen tiedostaminen, kehittäminen ja soveltaminen. Se on myös kyky kontrolloida omaa käyttäytymistä sekä parantaa omaa suoritusta. Elämänhallinta on sidoksissa siihen, kuinka henkilö kokee voivansa vaikuttaa omaan kohtaloonsa. Tässä ratkaisevana tekijänä on henkilön oma asenne. Henkilö voi suhtautua hänellä tapahtuviin asioihin positiivisesti ja rakentavasti tai sitten katkerasti ja pahinta ajatellen. (Ruohotie 2002, 43.)

Oman toiminnan hallinnan taitoalueen taidot kehittävät käytäntöjä ja sisäisiä rutiineita, joiden tarkoitus on auttaa henkilöä hallitsemaan työelämän epävarmuutta. Näihin taitoihin kuuluu oppimisen taito, kyky organisoida ja hallita ajankäyttöä, henkilökohtaiset vahvuudet sekä ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys. Oppimisen taito kuvaa henkilön kykyä oppia kokemastaan ja ylläpitää omalla ammattialallaan vaadittavaa osaamista. Kyvyllä organisoida ja hallita ajankäyttöä tarkoitetaan taitoa hallita useita eri tehtäviä samaan aikaan, kykyä järjestää asiat tärkeysjärjestykseen sekä pystyä pitämään kiinni sovitusta aikatauluista. Henkilökohtaisilla vahvuuksilla Ruohonen tarkoittaa taitoa hallita omia persoonallisuudenpiirteitä niin, että henkilö suoriutuu työtehtävistään ja pystyy hyödyntää niissä omia vahvuuksiaan. Vahvuuksia voi esimerkiksi olla kyky itsenäiseen työskentelyyn, kyky ottaa vastaan palautetta ja kritiikkiä ja onnistua kääntämään ne hyödyksi sekä itsensä motivointi työtehtäviin. Ongelmanratkaisutaito ja analyttisyys käsittävät kyvyt identifioida, priorisoida ja ratkaista ongelmia niin yksin kuin ryhmässä sekä jäsentää ongelmia ja kehittää ideoita ja ratkaisuja ongelman selvittämiseen (Ruohotie 2002, 40–41.)

2.3.2 Kommunikointitaidot

Kommunikoinnin avulla ihmiset määrittelevät toiminnan tavoitteet, mission, työskentelyä ohjaavat järjestelmät, toiminnan organisoinnin sekä käyttäytymissäännöt. Kommunikaatio on vuorovaikutuksellinen prosessi, joka säätelee järjestelmien toimintaa ja ohjaa kulttuurin kehittymistä. Ihmiset kuuntelevat ja tulkitsevat antamiamme viestejä ja tekevät niistä johtopäätöksiä. Vuorovaikutustilanteissa pystymme tarvittaessa korjaamaan syntyneitä väärinkäsityksiä, mutta se on usein hankalaa. Syntynyt ensivaikutelma säilyy ihmisillä pitkään mielessä. Kommunikoinnissa on kaksi puolta: kommunikaatioprosessi ja kommunikaation tulos.

Prosessilla tarkoitetaan ihmisten välille luotavaa kontaktia, jonka tuloksena informaation, ajatusten ja tietojen vaihto on mahdollista. Tuloksella puolestaan tarkoitetaan sitä, että henkilöiden välille kehittyy yhteinen side ja henkilöt kokevat, että he ovat osa ryhmää tai yhteisöä. (Ruohotie 2002, 44–45.)

Kommunikointitaitojen taitoalueen kyvyt voidaan jakaa vuorovaikutustaitoihin, kuuntelutaitoon sekä suulliseen ja kirjalliseen viestintätaitoon. Vuorovaikutustaidolla tarkoitetaan henkilön kykyä työskennellä toisten ihmisten kanssa sujuvasti. Samalla henkilö ymmärtää toisen henkilön tarpeita ja osaa olla avoin toisen eriävillekin näkemyksille. Kuuntelutaidolla ymmärretään henkilön kykyä kuunnella toista ihmistä ja kykyä reagoida keskustelussa nousseisiin ajatuksiin ja pitää keskustelua käynnissä. Suullinen ja kirjallinen viestintätaito tarkoittavat kykyä ilmaista itseään niin verbaalisesti kuin kirjallisen ilmaisun kautta niin yksilölle kuin ryhmällekin. Henkilön tulisi osata jakaa informaatiota sekä virallisesti että epävirallisesti useaa eri viestintäkanavaa hyödyntäen. (Ruohotie 2002, 40–41.)

2.3.3 Ihmisten ja tehtävien johtaminen

Ihmisten ja tehtävien johtamisella on tarkoitus varmistaa, että työpaikalla on töissä osaavaa henkilökuntaa ja työtehtävät tulevat tehdyiksi. Esimiehen tehtäviin kuuluu paljon muutakin kuin vain työntekijöiden valvomista. Esimiehen tulee esimerkiksi ohjata, tukea ja kannustaa työntekijöitä parhaimpaansa eli motivoida henkilökuntaa. Työyhteisön jäsenillä tulisi asemasta riippumatta olla taito johtaa ihmisiä ja tehtäviä. Työelämän muutoksessa työpaikoilla hierarkiat muuttuvat enemmän verkostoiksi, mistä johtuen työntekijöiden tulisi kyetä johtamaan niin itseään kuin toisia työyhteisön jäseniä. (Ruohotie 2002, 45–46.)

Ihmisten ja tehtävien johtamisen taitoalueen kyvyiksi luokitellaan suunnittelu- ja organisointitaito, koordinoitaito, päätöksentekotaito, johtamistaito ja taito hallita konflikteja. Suunnittelu- ja organisaatiotaidolla tarkoitetaan henkilön kykyä määritellä tehtävät, joiden avulla päästään asetettuun tavoitteeseen. Hyvällä koordinoititaidolla henkilö saa toimintaan osallistuvat henkilöt työskentelemään yhdessä. Päätöksentekokykyä tarvitaan luonnollisesti päätöksiä tehtäessä. Johtamistaidolla kuvataan kykyä ohjata, motivoida ja delegoida annettuja tehtäviä työntekijöille. Ihmisiä johdettaessa tarvitaan myös kykyä hallita konflikteja. Tällä tarkoitetaan sitä, että henkilöllä

tulee olla taitoa tunnistaa konfliktin alkuperä ja löytää keinot konfliktin ratkaisemiseen. (Ruohotie 2002, 40, 42, 45, 46.)

2.3.4 Innovaatioiden ja muutoksen hallinta

Nykyään kilpailuedun saavuttaminen markkinoilla vaatii uusien tuotteiden ja palveluiden jatkuvaa kehittämistä. Lisäksi erityisesti liiketoiminnassa vaaditaan kekseliäisyyttä ja innovaatioita. Innovaatioiden ja muutosten hallinta muuttuu haasteellisemmaksi, koska maailma muuttuu koko ajan monimutkaisemmaksi ja dynaamisemmaksi. Muutoksessa pysyminen vaatii jatkuvia muutoksia muun muassa niin sosiaalisessa kuin teknologisessä ympäristössä. Erityisesti tarvitaan kykyä arvioida jatkuvasti toimintaa, jotta muutoksia pystytään tekemään nopeasti. Ihmiset reagoivat muutoksiin eri tavoin. Osalle ihmisistä muutos on epämiellyttävää, kun taas toiset kokevat muutokset positiivisena asiana. Muutos voidaan kokea positiivisena haasteena tai sitten pahimpana kauhuskenaariona. Muutos tulisi kaikesta huolimatta kääntää eduksi ja hyödyntää sen mukana tuomia mahdollisuuksia mahdollisimman hyvin. (Ruohotie 2002, 40, 42, 46, 47.)

Innovaatioiden ja muutoksen hallintaan tarvitaan hahmottamiskykyä. Tällä tarkoitetaan kykyä yhdistellä eri lähteistä saatavaa informaatiota sekä kykyä soveltaa tätä tietoa uusiin kokonaisuuksiin. Henkilöltä vaaditaan myös luovuutta, innovatiivisuutta ja muutosherkkyyttä. Nämä kaikki pitävät sisällään kyvyn sopeutua uusiin tilanteisiin, aloitekykyä sekä taitoa etsiä uusia ratkaisuvaihtoehtoja ongelmiin. Henkilöltä vaaditaan myös kykyä ja halua ottaa työtä koskevia harkittuja riskejä. Visiointikykyä tarvitaan hahmottamaan organisaation tulevaisuutta sekä erilaisia innovatiivisia suuntaviivoja suunniteltaessa tulevaisuutta. (Ruohotie 2002, 40, 42, 46, 47.)

2.4 Tulevaisuuden työelämävalmiudet

Yleiset työelämävalmiudet luovat perustan työelämässä toimimiselle, yhteistyölle sekä asiantuntijuuden kehittymiselle. Työelämän muutoksessa pysyminen vaatii ammattitaitoa, mutta myös yleisiä työelämävalmiuksia. (Mäntylä 2016, 68.) Työelämävalmiuksista käytetään usein käsitteä transferable skills, joka viittaa mahdollisuuteen siirtää taitoja alalta toiselle. Nykyään tätä yleistystä on kritisoitu vahvasti ja korostettu sitä, että yleiset taidot ovat kuitenkin pitkälti sidottuja konteksti- ja alakohtaiseen osaamiseen. Kritiikkiä työelämävalmiuksien opettamiseen opinnoissa on perusteltu sillä, että ei ole varmaa tietoa mitä työelämätaitoja tulevaisuudessa tarvitaan. (Nykänen & Tynjälä 2012, 19.) Suomessa on tutkittu ja kirjoitettu yleisistä työelämävalmiuksista

viime vuosien aikana. Jokaisella tutkijalla ja tutkimuksiin osallistuvilla henkilöillä on omat käsityksensä siitä, mitkä ovat keskeisimmät työelämävalmiudet tulevaisuudessa. Kukaan ei voi varmuudella tietää mitä ne ovat esimerkiksi vuonna 2050.

Barnett (2004, 247–260) esittää kritiikkiä työelämävalmiuksien opetuksesta koulutuksissa. Hän perustele näkemyksiään sillä, että ei voida olla varmoja millaisia taitoja ja tulevaisuuden muuttuvassa maailmassa tarvitaan. Hän kannattaa elinikäisen oppimisen merkityksen korostamista koulutuksissa yksittäisten taitojen sijaan. Evers puolestaan pitää työelämätaitoja tärkeinä ja niiden merkitys tulee hänen mukaansa tulevaisuudessa kasvamaan haettaessa työpaikkoja. Hän korostaa, että portfolioihin ja ansioluetteloihin kannattaa kertoa haettavaan työhön liittyviä taitoja, jotka hakija itse kokee työn kannalta tärkeiksi taidoiksi. Omia taitoja mietittäessä yleensä huomataan, että itsellä on paljon enemmän vahvoja taitoja kuin aluksi ajatteli. Tällainen omiin vahvoihin työelämävalmiuksiin keskittyvä portfolio voi erottaa hakijan muissa hakijoista työhaastattelutilanteessa. (Evers 2005, viitattu 19.4.2017.)

Kuurilan tekemissä tutkimuksissa (2014, 31–35, viitattu 16.7.2016; 2011, 52–78, viitattu 16.7.2016) opiskelijat arvostivat tärkeiksi työelämän taidoiksi tulevaisuudessa oman ammattialan taitojen hallintaa, ajan käytön hallintaa, ongelmanratkaisutaitoja, ryhmässä toimimisen taitoja, keskustelu- ja neuvottelutaitoja sekä muutoksen hallintataitoja. Kuurilan tutkimuksissa opiskelijoilla oli melko yhtenäinen käsitys vähemmän tärkeistä työelämävalmiuksista. Näitä taitoja olivat yrittäjäystaidot, tutkimus ja kehittämistaidot, sosiaalisen median taidot sekä verkkoviestintätaidot. Opiskelijoiden ajatukset työelämässä tarvittavista tärkeistä ja vähemmän tärkeistä taidoista on luonnollisesti sidoksissa siihen ammattialaan, johon he ovat valmistumassa. Jokaisessa ammatissa tarvitaan samoja taitoja, mutta erilaisilla painotuksilla. Isohannin tutkimuksessa (2015, 42–76, viitattu 16.7.2016) opiskelijat kokivat, että ajankäytön hallinta on tärkeä ja hyödyllinen taito tulevaisuuden työelämässä. Lisäksi opiskelijat olivat sitä mieltä, että hyödyllisiä taitoja ovat oma aktiivisuus ja rohkeus toimia erilaisissa tilanteissa.

Kuurilan vuonna 2011 tekemässä tutkimuksessa työnantajat kokivat, että tulevaisuudessa tärkeimmiksi yleisiksi työelämävalmiuksiksi nousevat keskustelu- ja neuvottelutaidot, yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot sekä ajankäytön hallinnan taito. Näiden taitojen lisäksi työnantajat kokivat tärkeiksi taidoiksi oman ammatin hallinnan, muutoksen hallinta sekä laadun kehittämistaidot. Työnantajat olivat sitä mieltä, että tulevaisuudessa minkään taidon ja kyvyn merkitys ei tule

väheneään. Työnantajat kokevat, että hyvillä kommunikointi ja vuorovaikutustaidoilla on tulevaisuuden työelämässä merkittävä asema. (Kuurila 2011, 42–71, viitattu 16.7.2016.)

Hämeen ammattikorkeakoulun tekemässä tutkimuksessa tutkijat nostivat esille seitsemän tulevaisuuden osaamistarvetta. Yhteistä näille kaikille osaamistarpeille on, että ne vaikuttavat henkilön omaan aktiivisuuteen, persoonaan, kokemusten hyödyntämiseen sekä yhteistyöhön. Osaamistarpeet ovat vuorovaikutusosaaminen, yhteistyöosaaminen, aikaosaaminen, tekno-osaaminen, ympäristöosaaminen, systeemiosaaminen ja merkitysosaaminen. Tutkijat nostivat tärkeimmiksi osaamistarpeiksi merkitysosaamisen ja vuorovaikutusosaamisen. Nämä kaksi osaamisaluetta ovat hyvin tiiviisti yhteyksissä toisiinsa, koska kulttuuriset merkitykset syntyvät ihmisten välisestä vuorovaikutuksesta ja vuorovaikutus perustuu juuri ihmisten jakamille merkityksille. Globalisaation myötä viestintä eri kulttuurien välillä on tärkeää. Vuorovaikutus ei tule katoamaan teknologian myötä. Sitä tarvitaan edelleen työskennellessä ihmisten kanssa. Merkitysosaamisella tarkoitetaan ymmärrystä yleisestä sosiokulttuurien valmiuksista ja yleissivistyksestä. Henkilön oma ammatti-identiteetti muuttuu entistä enemmän osaamis-identiteetiksi. (Mäntylä 2016, 10–20, viitattu 31.7.2016.)

Business Insider -julkaisu julkaisi listan taidoista, jotka tulvat olemaan tärkeitä tulevaisuudessa. Tutkija Shatkin oli tutkinut ja arvioinut tilastollisin menetelmin erilaisia taitoja. Taidot, jotka olivat saaneet korkeimman korrelaation, hän arvioi tärkeimmiksi taidoiksi tulevaisuudessa. Näitä taitoja olivat esimerkiksi: päätöksen tekeminen, ongelmien ratkaiseminen, jatkuva oppiminen, luetun ymmärtäminen, kriittinen ajattelu, ajan hallinta, kuunteleminen, kirjallinen ja suullinen viestintä, sekä uuden tiedon hyödyntäminen. Kaikki taidot olivat sellaisia, ettei mikään kone, ainakaan tällä hetkellä, pysty suorittamaan näitä tehtäviä. (Giang 2013, viitattu 19.4.2017.)

Työelämävalmiudet nähdään kritiikistä huolimatta Suomessa ja maailmalla tärkeinä tulevaisuuden taitoina. Tämä on nähtävissä siinä, että nuorten työelämävalmiuksia kehitetään Suomessa erilaisilla hankkeilla entistä enemmän. Hankkeiden tarkoituksena on tulevaisuudessa parantaa ja lisätä opiskelijoiden työelämävalmiuksia. Esimerkkinä voidaan pitää Sitran käynnistämää hanketta, jossa Kajaanin, Centrian ja Kymenlaakson ammattikorkeakoulujen yhteistyössä toteutetaan *eMentorointimalleista*- hanke. Hankkeen tavoitteena on muun muassa työelämävalmiuksien ja työllistymisen parantaminen. (Sitra 2016, viitattu 31.7.2016.) Toinen esimerkkihanke on valtakunnallinen *Valmiina työelämään*- hanke (VALTE). Hankeen tavoitteena on kehittää opiskelijoiden työelämävalmiuksia eri oppilaitosten yhteistyönä. Hankkeen keskeisiä teemoja ovat

työelämässä käyttäytyminen, muutoskyvyn vahvistaminen, suhtautuminen työelämään myönteisesti sekä selkeä tietoisuus työelämän moninaisuudesta ja vaatimuksista. (Väyrynen 2016, viitattu 31.7.2016.) Puolestaan hieman erilaisena esimerkkinä voidaan pitää Turun 4H-yhdistyksen järjestämää *Työtaitoja Tulevaisuuteen* -hanketta. Hankkeen tavoitteena on tarjota nuorille mahdollisuuksia kehittää ja lisätä omia työelämävalmiuksiaan sekä päästä hyödyntämään ja kokeilemaan näitä taitoja työelämässä. Tarkoituksena on myös suunnitella yhdessä nuoren kanssa henkilökohtaisia työelämävalmiuksien kehitystavoitteita. (Harjamäki 2016, viitattu 31.7.2016.)

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITE JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Oulun ammattikorkeakoulun terveysalalla opiskelevien opiskelijoiden kokemuksia työelämävalmiuksista opintojen loppuvaiheessa. Tutkimuksen tarkoituksena on myös selvittää, kuinka hyvin opintoihin kuuluvat teoriaopinnot ja harjoittelut ovat tukeneet opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymistä.

Tutkimuksen tavoitteena on tuottaa tietoa opiskelijoiden koetuista työelämävalmiuksista. Tätä tietoa voidaan hyödyntää ammattikorkeakoulutuksen kehittämisessä. Oulun ammattikorkeakoulu osallistuu *Valmiina työelämään*-hankkeeseen, jossa työelämävalmiudet ovat merkittävässä asemassa. Tämän tutkimuksen tuloksia voidaan mahdollisuuksien mukaan hyödyntää hankkeessa. Tämän tutkimuksen pääteemana ovat opintojen antamat yleiset työelämävalmiudet. Tutkimuksessa käytän apuna tutkija Ruohotien tekemää määrittelyä yleisistä työelämävalmiuksista sekä hänen hahmottelemaansa työelämävalmiuksien jaottelua neljään eri taitoalueeseen.

Tutkimuksen tutkimuskysymys on:

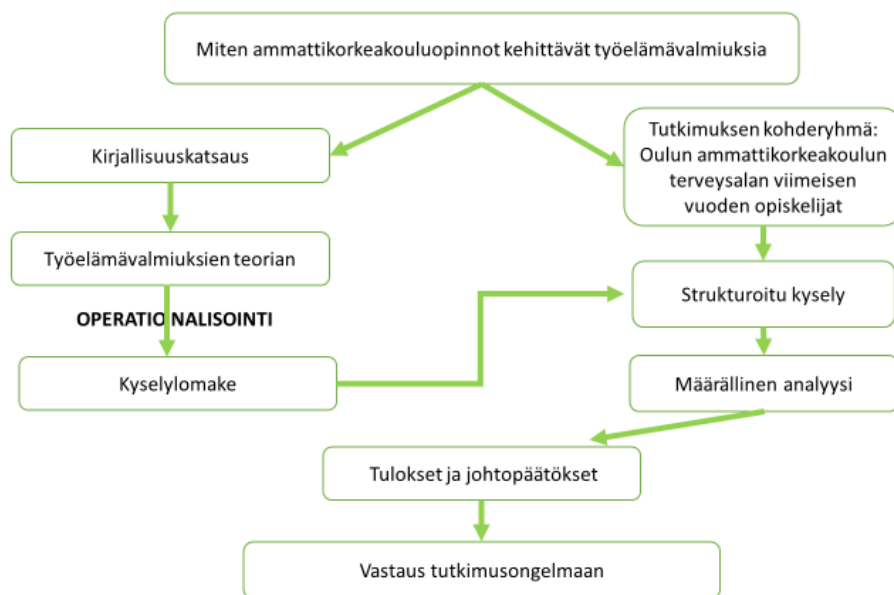
Millaisiksi opiskelijat kokevat omat työelämävalmiutensa opintojen loppuvaiheessa?

Apukysymyksinä toimivat seuraavat kysymykset:

- **Miten opintoihin kuuluvat teoriaopinnot ovat tukeneet opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymistä?**
- **Miten opintoihin kuuluvat harjoittelut ovat tukeneet opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymistä?**
- **Mitä työelämävalmiuksia opiskelijoiden mielestä tarvitaan tulevaisuudessa?**

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

Tämä tutkimus on luonteeltaan kvantitatiivinen eli määrällinen tutkimus. Määrällinen tutkimus pyrkii tulosten kuvailuun numeraalisesti. Määrällinen tutkimus voi olla selittävä, kuvaileva, kartoittava, vertaileva tai ennustava tutkimus. Tutkimukselle on myös tavallista, että sen tavoitteena on löytää aineistosta yleisiä lainalaisuuksia eli syy-seuraus suhteita. Määrällisessä tutkimuksessa teorialat ovat hyvin keskeisessä roolissa. Tutkimus alkaa usein teoriasta ja teoriaan palataan takaisin analyysin, tulosten ja tulkinnan vaiheissa. Teorian pohjalta muodostetaan myös tutkimuksessa mitattavat asiat. Tätä tutkimusta voidaan pitää kartoittavana tutkimuksena, koska tarkoituksena on saada lisätietoa opiskelijoiden kokemuksista opintojen teoriaosuuksissa ja harjoitteluissa opituista yleisistä työelämävalmiuksista. Kartoittavalle tutkimukselle ei ole ominaista asettaa hypoteeseja. (Vilka 2007, 19, 24–26.) Tutkimusasetelma havainnollistetaan kuviossa 2.

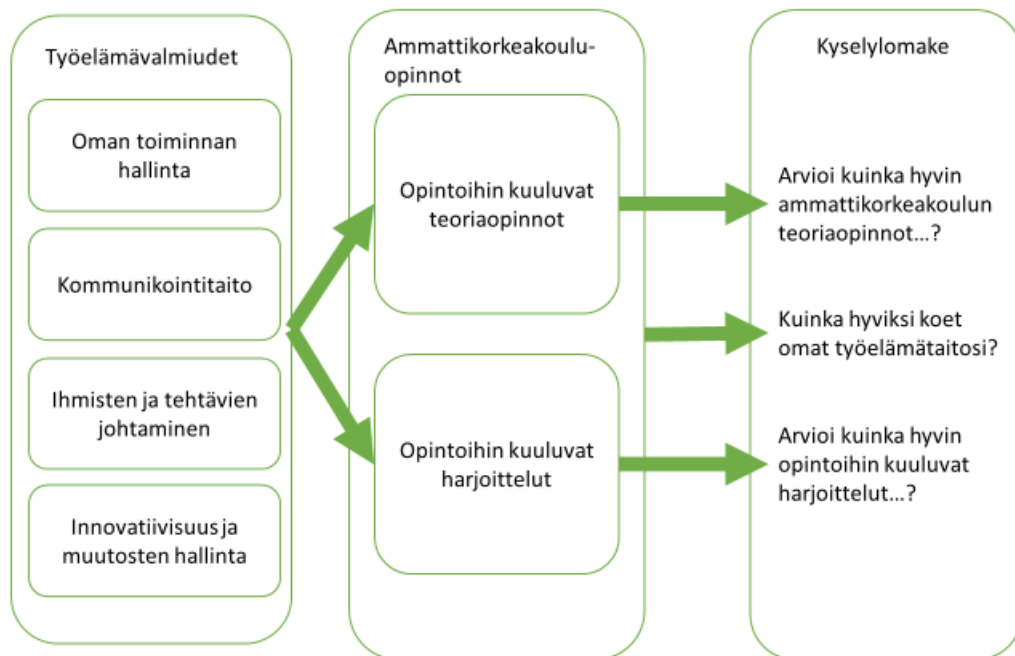
KUVIO 2. Tutkimusasetelma

4.1 Aiheen rajaaminen ja tutkimuksen teoreettinen viitekehys

Opinnäytetyön aihealue tuli Oulun ammattikorkeakoululta. Oulun ammattikorkeakoulu osallistuu valtakunnalliseen *Valmiina työelämään*-hankkeeseen, jonka yhtenä tavoitteena on kehittää opiskelijoiden työelämävalmiuksia. Oulun ammattikorkeakoulussa vuonna 2015 valmistunut ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyö *Työelämätaidot -valmiuksia työelämään* antoi

ideoita tähän työhön. Opinnäytetyön aiheenrajaus tehtiin yhdessä työn ohjaajan kanssa. Työssä keskitytään opiskelijoiden omiin kokemuksiin työelämävalmiuksista. Samalla haluttiin myös selvittää, kuinka työelämävalmiudet näkyvät ammattikorkeakoulun teoriaopinnoissa sekä opintoihin kuuluvissa harjoitteluissa. Ohjaajan kanssa yhdessä päädyttiin opiskelijaryhmiin, joille tutkimuksen kysely lähetetään. Tutkimusryhmäksi valikoitui Oulun ammattikorkeakoulun hoitotyön tutkinto-ohjelman opiskelijaryhmiä.

Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä kuvataan tutkimuksen teorian, eli työelämävalmiuksien, suhdetta aihealueeseen. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys esitetään kuviossa 3.

KUVIO 3. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys

4.2 Tutkimuksen kohdejoukko

Määrälliselle tutkimukselle on tyypillistä, että aineisto, tässä tutkimuksessa kyselyyn vastaavien opiskelijoiden määrä, on suuri. Tutkijat suosittelevat havaintoyksiköiden määräksi vähintään 100, jolloin tutkimusaineisto voidaan käsitellä tilastollisilla menetelmillä. Mitä suurempi otos tutkimuksessa on, sitä paremmin saadaan selville vastaajien keskimääräisiä mielipiteitä, asenteita tai kokemusta tutkittavasta asiasta. Tämän tutkimuksen kohdejoukkona olivat Oulun ammattikorkeakoulun hoitotyön tutkinto-ohjelman terveystieteiden tutkimusosaston viimeistä opiskeluvuotta suorittavat sairaanhoitaja-, terveydenhoitaja-, ensihoitaja- ja kättilöopiskelijat. Hoitotyön tutkinto-

ohjelman opiskelijoita oli ammattikorkeakoulun järjestelmän mukaan yhteensä 210. Otantojen tekeminen opiskelijoista ei ollut mielekästä, koska tutkittava joukko olisi jäänyt muuten liian pieneksi. Mahdollisimman suuri vastaajien lukumäärä parantaa tutkimuksen luotettavuutta. Tällöin yhden opiskelijan antamat puutteelliset tiedot tai vastaamatta jättäminen ei vaikuta niin merkittävästi tuloksiin. (Vilka 2007, 17, 52, 57.)

Viimeistä opiskeluvuotta suorittavat opiskelijat valittiin tutkimuksen kohdejoukoksi siksi, että heillä on eniten kokemusta opinnoista. He ovat myös suorittaneet suurimman osan opintoihin kuuluvista harjoitteluista. Opiskelijoilla on siis jo käsitys siitä, millaisia yleisiä työelämävalmiuksia he ovat opintojen ja harjoittelujen aikana saaneet. Samalla heille on luultavasti kehittynyt mielikuva siitä, kuinka hyvinä he kokevat omat työelämävalmiutensa.

4.3 Aineistonkeruumenetelmä

Tutkimuksen aineistonkeruumenetelmäksi valikoitui kyselytutkimus. Kyselyssä kysymysten muoto on vakioitu eli strukturoitu. Tällä tarkoitetaan sitä, että kaikilta vastaajilta kysytään samat asiat samassa järjestyksessä ja samalla tavalla. Kyselylomaketta on hyvä käyttää silloin kun havaintoyksikkönä on henkilö ja häntä koskevat mielipiteet. Kyselyn etuna on myös se, että vastaajat voivat olla hajallaan ja heitä voi olla paljon. Kyselyssä voidaan myös kysyä helpommin henkilökohtaisia asioita, koska vastaajan ja tutkijan välille ei synny samanlaista sidettä kuin esimerkiksi haastattelutilanteessa. (Vilka 2007, 28; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2005, 182–184.) Työssä keskityttiin selvittämään opiskelijoiden kokemuksia työelämävalmiuksistaan. Tutkimukseen kutsuttuja opiskelijoita oli 210, joten kyselytutkimus sopi oikein hyvin aineistonkeruumenetelmäksi. Opiskelijat olivat myös hajallaan toisistaan, jolloin kyselyn avulla saavutettiin suurempi ryhmä.

Kyselyn ajoittaminen on hyvin tärkeää, koska oikealla ajoituksella voidaan saada paljon korkeampi vastausprosentti kuin väärään aikaan lähetetyllä. Nykyään kyselyjen suurin ongelma on alhaiseksi jäävät vastausprosentit. Kyselyn vastausprosenttia voi yrittää nostaa lähettämällä muistutuksia kyselyyn osallistujille. Nykyään se onnistuu helposti sähköisissä kyselyissä ja muistutuksen voi ajastaa lähtemään tietyn ajan kuluttua automaattisesti tutkimukseen osallistujille. (Vilka 2007, 28; Hirsjärvi ym. 2005, 185.) Tässä tutkimuksessa opiskelijoita lähestyttiin sähköpostitse. Opiskelijoille lähetettiin koulun sähköpostiosoitteeseen tutkimuksen saatekirje (liite 1), jossa kerrottiin lyhyesti tutkimuksesta. Opiskelijoiden Oulun ammattikorkeakoulun sähköpostiosoitteet saatiin Oulun

ammattikorkeakoulun tietohallinnon kautta. Sähköposti oli luonteva valinta lähestyä opiskelijoita, koska voidaan olettaa, että opiskelijat seuraavat koulun sähköpostia säännöllisesti.

4.4 Kyselylomakkeen laatiminen

Kyselylomakkeen tekeminen aloitetaan tutkimuksen teorian määrittelemisestä arkikielelle ja muuttamalla mitattavaan muotoon kuten esimerkiksi kysymyksiksi ja vastausvaihtoehdoiksi. Tätä vaihetta kutsutaan operationalisoinniksi. Laadukkaasti toteutettu operationalisointi on keskeistä kyselylomakkeen laatimisessa, jotta kaikki tutkimukseen osallistuvat vastaajat ymmärtävät käsitteet, kysymykset ja vastausvaihtoehdot samalla tavalla. Samalla kysymyksistä pyritään saamaan sellaisia, että vastaukset olisivat yhdistettävissä teoriaan. Operationalisoinnissa on siis mietittävä huolellisesti, mitä kyseinen käsite pitää sisällään ja miten siitä voidaan saada tietoa. Samalla mietitään mitä kysymyksiä kysytään ja miten kysymykset laaditaan, jotta saadaan tietoa tutkimuksen kohteena olevasta ilmiöstä. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006, viitattu 19.4.2017; KvantiMOTV 2016a, viitattu 19.4.2017.)

Ensimmäisessä vaiheessa tutkija hahmottelee ja määrittelee tutkimuksessa käytetyt käsitteet yleisesti. Tämän jälkeen käsitteet tulee purkaa osa-alueisiin. Operationalisoinnin toisessa vaiheessa tutkija siirtyy saadun tutkimusaineiston käsittelyn ja analysoinnin avulla takaisin teoreettiselle tasolle. Onnistunut operationalisointi vaatii tutkijalta asiaongelman ja tutkimusongelman teorian tuntemista sekä aikaisempiin tutkimuksiin perehtymistä. Huolellisesti toteutettu tutkimuksen teorian operationalisointi lisää tutkimuksen luotettavuutta. (Vilka 2007, 36–44; KvantiMOTV 2016a, viitattu 19.4.2017.)

Operationalisoinnin onnistuminen vaatii onnistuneen käsitteen määrittelyn (KvantiMOTV 2016a, viitattu 19.4.2017). Tämän tutkimuksen kyselylomakkeen muodostamisen pohjana on käytetty Ruhotien yleisten työelämävalmiuksien luokittelua. Kyselylomakkeeseen on työelämävalmius käsite pyritty määrittelemään mahdollisimman selkeästi ja tarkasti. Tutkimuksessa käytetty kyselylomake löytyy liitteestä 2.

Tässä työssä operationalisointi on toteutettu käyttäen Ruhotien tekemää yleisien työelämävalmiuksien jaottelua neljään eri taitoalueeseen: oman toiminnan hallintaan, kommunikointitaitoihin, ihmisten ja tehtävien johtamiseen sekä innovatiivisuuteen ja muutosten hallintaan. Oman toiminnan hallinnalla tarkoitetaan sellaisia taitoja ja kykyjä, jotka ovat lähtöisin

henkilön persoonasta ja valinnoista. Oman toiminnan hallinnan teoriasta johdettiin seuraavat kyselylomakkeen kysymykset, joilla mitataan vastaajan oman toiminnan hallinnan taitoja:

- kykyni oppia uutta
- kykyni ylläpitää ammattialalla vaadittavia taitoja
- kykyni tehdä tehtäviä samanaikaisesti
- kykyni laittaa annetut tehtävät tärkeysjärjestykseen
- kykyni pysyä annetuissa aikatauluissa
- kykyni hyödyntää omaa persoonallisuutta opiskeluissa
- kykyni ottaa vastaan palautetta
- kykyni hyödyntää palautetta
- kykyni itsenäiseen työskentelyyn
- kykyni ratkaista ongelmia

Kommunikointitaidoilla tarkoitetaan taitoja ja kykyjä, joilla henkilö toteuttaa kommunikointia niin jokapäiväisessä elämässä kuin työelämässä. Seuraavat kysymykset on laadittu mittaamaan vastaajan kommunikaatiotaitoja:

- kykyni toimia erilaisten ihmisten kanssa
- kykyni työskennellä ryhmätyötilanteissa
- kykyni kuunnella toisia ihmisiä
- suulliset viestintätaitoni
- kirjalliset viestintätaitoni
- kykyni hyödyntää erilaisia viestintäkanavia

Ihmisten ja tehtävien johtaminen sisältää sellaisia taitoja ja kykyjä, joilla henkilö varmistaa, että annetut tehtävät tulevat tehtyä. Seuraavat kysymykset on johdettu mittaamaan vastaajan taitoja johtaa ihmisiä ja tehtäviä:

- kykyni etsiä ratkaisuja konfliktitilanteissa
- kykyni tehdä päätöksiä itsenäisesti
- kykyni ottaa ”johtajan rooli”
- kykyni nähdä ja hallita kokonaisuuksia
- kykyni toisten motivointiin

Innovatiivisuus ja muutoshallinta -kokonaisuus sisältää kykyjä toimia epävarmassa ja muuttuvassa tilanteessa. Teoriasta johdettuja kysymyksiä ovat:

- kykyä hyödyntää uutta tietoa ja uusia menetelmiä työskentelyssä
- kykyä toimia muutoksessa
- kykyä toimia epävarmuudessa
- luovuuttani

Asenneasteikon avulla saadaan selvillä tutkimukseen osallistuvien vastaajien asenteita ja mielipiteitä tutkittavaa asiaa kohtaan. Tämän työn kyselylomakkeessa hyödynnetään Likertin asteikkoa, koska sitä käytetään teorian tiedon mukaan usein mielipideväittämässä. Asteikon ideana on se, että asteikon keskikohdasta toiseen suuntaan saman mielisyyden kasvaa ja toiseen suuntaan saman mielisyyden vähenee. Sanallisessa järjestysasteikon laatimisessa on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, että asteikon vaihtoehdot ovat selvästi erilaisia keskenään. (Vilka 2007, 45–46; Hirsjärvi ym. 2005, 188–189.) Kyselylomakkeessa vastausvaihtoehtoja oli kuusi erilaista: täysin eri mieltä, joihinkin eri mieltä, ei samaa eikä eri mieltä, joihinkin samaa mieltä, täysin samaa mieltä ja en osaa sanoa.

Tämän tutkimuksen kyselylomakkeen kysymykset (liite 2) olivat kaikki pakollisia, jonka tarkoituksena oli, että opiskelijat vastaavat kaikkiin kysymyksiin. Tällöin kaikki palautuneet lomakkeet voitiin ottaa mukaan tutkimusaineistoon ja tutkimuksen katoa onnistuttiin pienentämään. Kyselylomakkeen kysymykset olivat suurimaksi osaksi monivalintakysymyksiä. Niiden vahvuutena voidaan pitää vertailukelpoisuutta, vaikka vastaukset ovat aina vastaajan kompromisseja. Lomakkeessa oli myös yksi avoin kysymys. Kysymyksen tarkoituksena oli saada selville, onko opiskelijalla aikaisempaa koulutusta. Koska opiskelijalla voi käytännössä olla rajaton määrä erilaisia aikaisempia koulutuksia ei valmiiden vastausvaihtoehtojen antaminen ollut mielekästä. (Vilka 2007, 67–69; Hirsjärvi ym. 2005, 187–193.)

4.5 Kyselylomakkeen testaus ja aineistonkeruun toteutus

Kyselylomakkeessa kannattaa edetä yksi asiakokonaisuus kerrallaan, ettei lomakkeesta tule sekavaa. Yhdessä kysymyksessä tulee kysyä vain yhtä asiaa ja vastausvaihtoehtojen tulee olla toisensa poissulkevia. Kyselylomake tulee aina testata ennen aineiston keräämistä. Lomakkeen testaamisella tarkoitetaan koekyselyn tekemistä. Pelkkä kyselylomakkeen kommentointi ei ole testaamista. Lomakkeen testaajina voivat toimia niin ohjaajat kuin kyselyyn vastaavat henkilöt.

Testauksella saadaan selville muun muassa mittarin toimivuus, kysymysten täsmällisyys ja selkeys sekä kysymysten kyky mitata juuri haluttua asiaa. (Vilkkä 2007, 71, 78; Hirsjärvi ym. 2005, 191–193.)

Tämän työn kyselylomaketta kommentoi Oulun ammattikorkeakoulussa tilastotieteitä opettava lehtori. Häneltä sain tietoa muun muassa siihen, kuinka kysymykset tulisi muodostaa, millaisia vastausvaihtoehtoja kyselyyn kannattaa laittaa ja missä järjestyksessä vastausvaihtoehtojen olisi hyvä olla. Kyselylomaketta testattiin pienellä ryhmällä. Testauksessa nousi esille muutama kysymys, jotka olivat jääneet testaajille epäselviksi. Testauksen jälkeen nämä kysymykset pyrittiin muokkaamaan selvemmiksi. Testauksessa nousi esille myös muutama uusi kysymys, jotka otettiin mukaan varsinaiseen kyselylomakkeeseen. Lopullinen kyselylomake hyväksyttiin tämän työn ohjaajalla.

Tutkimuksen kyselylomake toteutettiin internetissä Webropol-järjestelmässä. Valitut opiskelijaryhmät saivat sähköpostitse saatekirjeen (liite 1) tutkimuksesta ja suoran linkin kyselylomakkeeseen marraskuussa 2016. Marraskuu valikoitui kyselyn toteutus kuukaudeksi sen vuoksi, että opiskelijoilla on tällöin vielä vähän opintoja jäljellä. Marraskuu valikoitui toteutus kuukaudeksi myös siksi, että tällöin kyselylomakkeen tekemiselle saatiin varattua riittävästi aikaa. Aluksi kyselylomake oli auki Webropol-järjestelmässä 17.11.2016–2.12.2016 välisen ajanjakson. Tämän ajanjakson aikana opiskelijoille lähetettiin sähköpostitse kaksi kertaa muistutusviesti kyselystä ja kannustettiin opiskelijoita vastaamaan kyselyyn.

Vastausmäärä jäi harmittavan vähäiseksi ensimmäisellä aineistonkeruujaksolla ja kysely avattiin uudelleen Webropol-järjestelmään 9.1.2017–22.1.2017 väliseksi ajaksi. Tällä toisellakin ajanjaksolla opiskelijoille lähetettiin sähköpostitse kaksi kertaa muistutusviesti ja vastauskehotus kyselystä. Tutkimukseen keväällä valmistuvien opiskelijatyhmien tutoropettajille lähetettiin sähköpostia, joissa heille kerrottiin meneillään olevasta kyselystä ja pyydettiin heitä informoimaan tutorryhmiään kyselystä sekä kannustamaan heitä vastaamaan kyselyyn. Toisen ajanjakson ansiosta vastausmäärä lähes tuplaantui 41 vastaukseen.

4.6 Aineiston analyysi

Määrällisen tutkimuksen ideana on saada tietoa, joka on luonteeltaan yleistä. Määrillisessä tutkimuksessa aineistoa kerätään niin, että mukaan saadaan aineiston ominaispiirteitä kuvaavia

muuttujia, esimerkiksi tutkimukseen osallistuvien ikää ja sukupuolta koskevia tietoja. (Anttila 2006, 236–237.) Määrällisessä tutkimuksessa on kolme aineiston käsittelyn vaihetta. Niitä ovat lomakkeiden tarkistus, aineiston muuttaminen sellaiseen muotoon, että sitä voidaan käsitellä numeraalisesti sekä tallennetun aineiston tarkistus. Lomakkeiden palautumisen jälkeen alkaa niiden tarkistaminen. Tarkistuksen tärkein asia on arvioida tutkimuksen kato. Aineistosta voidaan poistaa puuttuvia havaintoja tai joitain havaintoja tarvittaessa painottaen eri tavalla kuin toisia. Varsinainen aineiston käsittely alkaa siitä, kun tutkija kirjaa saadut tulokset havaintomatriisiin. Tutkijan tulee ennen analysointia tarkistaa vielä muuttujien arvot. Väärillä vaihteluväleillä olevat arvot voidaan löytää, kun koko aineisto on syötetty ja tallennettu havaintomatriisiin. Mitä virheettömämpi tallennettu aineisto on, sitä luotettavampia aineiston laatu ja saadut tulokset ovat. (Vilka 2007, 105–115.) Webropol-järjestelmä siirsi suoraan kyselyyn saadut vastaukset havaintomatriisiin ja kyselyn kaikki kysymykset olivat pakollisia. Aineiston tarkastamista ei tarvinnut näiden tekijöiden vuoksi tehdä. Saadut vastaukset kysymyksiin 6 ja 7 järjestettiin luokitteluasteikkoon. Se perustuu toisistaan riippumattomiin, erilaisiin luokitteluihin. Kysymysten 6 ja 7 vastaukset luokiteltiin siksi, että saadun aineiston käsittely oli helpompaa. (Anttila 2006, 241.)

Tutkimusaineiston koko vaikutti merkittävästi siihen, kuinka saatua kyselyaineistoa käsiteltiin. Tilastolliset testit vaativat laajemman tutkimusaineiston kuin yksinkertaiset testit. (Vilka 2007, 57, 59, 60.) Kun tarkastelunkohteena on vain yksi muuttuja, kiinnitetään aineiston analysoimisessa huomiota muuttujan arvojen jakaumaan. Tähän jakauman kuvailuun sopivat esimerkiksi graafinen tarkastelu, keskiluvut ja hajontaluvut. Soveltuvien keski- ja hajontalukujen valintaan vaikuttaa muuttujan mittaustaso. Kahden tai useamman muuttujan tarkastelussa voidaan hyödyntää esimerkiksi korrelaatiokertoimia ja ristiintaulukointia. (KvantiMOTV 2016b, viitattu 8.9.2016.)

Tunnusluvuilla voidaan esittää numeraalista tietoa esimerkiksi henkilöiden mielipiteistä, tyytyväisyydestä tai asenteista. Moodilla saadaan selville se arvo, joka havainnoissa esiintyy useimmiten. Samalla havainnoilla voi olla useita moodeja. Mediaanilla saadaan selville jakauman keskimäinen havainto. Mediaanin avulla on helppo analysoida, kuinka havainnot ovat painottuneet keskimäisen havainnon suhteen. Aritmeettisella keskiarvolla puolestaan saadaan selville havaintoarvojen keskimääräinen suuruus. Jos aineisto on jakautunut vinosti, suositellaan että keskiarvon lisäksi tulkinnessa käytettäisiin myös moodia, mediaania sekä hajontalukuja. (Vilka 2007, 119–123.)

Tutkimusaineiston pienen koon vuoksi tämän tutkimuksen aineiston käsittelyssä hyödynnettiin eniten aritmeettista keskiarvoa, moodia, mediaania, korrelaatiokerrointa ja ristiintaulukointia. Aritmeettista keskiarvoa käytettiin analysoidessa kysymysten 6 ja 7 vastauksia. Kysymysten vastauksista laskettiin kokonaiskeskiarvot. Kokonaiskeskiarvon lisäksi kysymysten 6 ja 7 jokaiselle alakysymyksille, eli taidoille ja kyvyille, laskettiin oma keskiarvo. Keskiarvoja laskettaessa en ottanut huomioon vastausvaihtoehtoa ”en osaa sanoa”. Tällöin kokoaineistosta jäi muutama vastaus huomioimatta. Keskiarvoja laskettaessa vastausvaihtoehto ”täysin samaa mieltä” sai arvon 1 ja vaihtoehto ”täysin samaa mieltä” sai arvon 5. Keskiarvot laskettiin myös työelämävalmiuksien taitoalueille sekä teoriaopintojen että harjoitteluiden osalta. Moodia ja mediaania hyödynnettiin kun analysoitiin kysymysten 6 ja 7 vastauksia. Moodin tarkastelu tuki laskettujen keskiarvojen luotettavuutta.

Ristiintaulukoinnilla ja korrelaatiokertoimella voidaan selvittää miten eri muuttujat ovat riippuvaisia toisistaan. Ristiintaulukoinnilla on mahdollista saada selville kahden tai useamman muuttujan välistä riippuvuutta eli muuttujien vaikutuksia toisiinsa. Tällä tavalla voidaan löytää muuttuja, joka selittää toista muuttujaa. Tässä tutkimuksessa ristiintaulukoimalla pyrittiin löytämään yhteyttä vastaajien koulutusalojen ja kysymysten 6 ja 7 vastausten välillä. Tämän tutkimuksen aineistosta ei ristiintaulukoinnilla kuitenkaan saatu esille tilastollisesti merkittäviä eroja. Korrelaatiokerroin kertoo numeroarvona kahden muuttujan välisen riippuvuuden. (Vilka 2007, 123–131; Anttila 2006, 242, 252.) Korrelaatiokerrointa käytettäessä tutkimusaineiston olisi hyvä olla laaja yleistettävyyden luomiseksi. Korrelaatiolla voidaan ainoastaan todeta, että kahden muuttujan välillä on yhteys. Muuttujien välinen yhteys voi olla joko positiivinen tai negatiivinen. (Anttila 2006, 252–256.) Webropolin analysointityökalun avulla etsittiin iän ja aikaisemman koulutustaustan korrelointia opiskelijoiden kokemuksiin omista työelämävalmiuksista, joita kysyttiin kysymyksessä 9.

ANOVA (analysis of variance) on tilastollinen testi, jolla tarkastellaan keskiarvojen erojen tilastollista merkittävyyttä. Yksisuuntaisella varianssianalyysillä testattiin koulutusalojen keskiarvojen välillä merkitsevää eroa. Varianssianalyysi ei itsessään kerro minkä koulutusalojen välillä merkitseviä eroja on. Varianssianalyysi menetelmää käytetään lähinnä kokeellisissa tutkimusasetelmissä. Tilastollisesti merkittävät ero löytyi vain kahden taidon kohdalla. (Taanila 2013, viitattu 21.4.2017.) ANOVA testillä tarkasteltiin koulutusalojen eroavaisuuksia kysymyksien 6, 7 ja 9 vastauksissa.

4.7 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tälle tutkimukselle haettiin tutkimuslupa Oulun ammattikorkeakoululta. Tutkimusaineisto kerättiin ja analysoitiin siten, ettei vastaajia voida tunnistaa vastausten perusteella. Tutkija analysoi aineiston objektiivisesti. Tutkimuksen objektiivisuudessa voidaan erottaa kaksi osa-aluetta. Niitä ovat tutkimustulokset havaintoina ja tunnuslukuina sekä tulosten tulkinta. Määrällisessä tutkimuksessa tutkijan tehtävänä on olla havaintojen tekijä. Hänen tulee pitää etäisyyttä tutkittavaan asiaan ja kohteisiin. (Anttila 2006, 234.) Tutkimusprosessin aikana tavoitteena oli puolueeton tutkimusprosessi ja puolueettomat tutkimustulokset. Tutkimusprosessin ja tulosten puolueettomuutta edesauttaa tutkittavan ja tutkijan etäinen suhde tutkimuksen aikana sekä tutkijan vähäinen vaikutus kyselyllä saatuihin vastauksiin ja tutkimuksen tuloksiin. Verkossa toteutettava kyselytutkimus edesauttoi puolueettomuutta, koska tutkijana en tavannut tutkimukseen osallistujia henkilökohtaisesti. Tulosten tulkinnassa aivan täydellistä puolueettomuutta on lähes mahdoton saavuttaa, koska tulosten tulkintaan vaikuttaa muun muassa teoriat ja mallit. (Vilka 2007, 16.)

Tutkimuksen reliabiliteetti tarkoittaa tutkimuksen kykyä antaa ei-sattumanvaraisia tuloksia eli mittaustulosten toistettavuutta. Tutkimuksen tulisi olla toistettavissa mahdollisimman tarkasti tutkijasta riippumatta. Tutkimuksen validiudella tarkoitetaan tutkimuksen kykyä mitata juuri sitä, mitä tutkimuksessa on tarkoituskin mitata. Validiudella arvioidaan siis sitä, kuinka hyvin tutkija on onnistunut määrittelemään mittarin eli tässä tapauksessa kyselylomakkeen. Kyselylomakkeen käytössä tärkeää on myös sen käyttäminen oikeaan aikaan ja oikealla tavalla. Mittarin tulee myös sisällöllisesti mitata juuri sitä mitä sillä halutaankin mitata. Validi mittari eli tässä työssä kyselylomake on tulos onnistuneesta operationalisoinnista. Mittarin validiuteen vaikuttaa onnistunut käsiteanalyysi, joka vahvistaa operationalisoinnin uskottavuutta. Tutkimuksen tulosten ei tarvitse olla valideja, että tulokset ovat reliaabeleita. Tällä tarkoitetaan sitä, että tutkimuksella ei mitata sitä mitä alun perin haluttiin tutkia, mutta tulokset ovat toistettavissa. Toisaalta taas, jos tutkimus ei ole reliaabeli, se ei myöskään ole validi. (Vilka 2007, 149–152; Hirsjärvi ym. 2005, 216–218; KvantiMOTV 2016a, viitattu 19.4.2017.)

Tutkimuksen kyselylomakkeeseen on pyritty määrittelemään työelämävalmiudet käsite mahdollisimman yksinkertaisesti ja selkeästi. Operationalisoinnin perusteella tehdyllä kyselylomakkeella saatiin vastauksia tutkimuskysymykseen ”Millaisiksi opiskelijat kokevat omat työelämävalmiutensa opintojensa loppuvaiheessa?” Tämän perusteella tutkimusta voidaan pitää

validina. Vastaukset olivat samansuuntaisia keskenään, vaikka kyselylomakkeella kerättiin vastauksia kaksi eri kertaa. Tämä puoltaa sitä, että tutkimuksen reliabelius on hyvä.

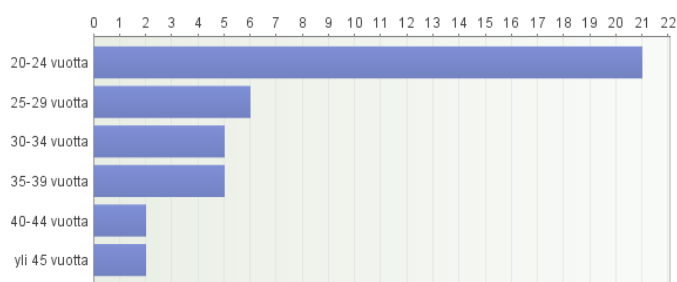
Tutkimusraportissa on pyritty operationalisointi kuvaamaan mahdollisimman tarkasti ja perustellusti. Tämä antaa lukijalle mahdollisuuden arvioida, kuinka luotettavasti mittari mittaa sitä, mitä sillä on tarkoituskin mitata. Huolellisesti tehty operationalisointi parantaa tutkimustulosten luotettavuutta. (Vilkka 2007, 38.)

Tutkimuksen kokonaisluotettavuutta pidetään hyvänä, kun otos edustaa perusjoukkoa kattavasti ja mittaamisessa on mahdollisimman vähän satunnaisvirheitä. Kokonaisluotettavuutta voidaan arvioida muun muassa seuraavilla kysymyksillä: tutkittiinko sitä, mitä oli tarkoituskin tutkia, valittiinko perusjoukko perustellusti, valittiinko oikea aineiston keräys- ja analysointimenetelmä, esitettyjen kysymysten toimivuus ja tutkimusprosessin huolellinen ja rehellinen toteuttaminen. (Vilkka 2007, 152–153.) Tutkimuksen kokonaisluotettavuutta voidaan pitää hyvänä, koska kyselyyn osallistuneet opiskelijat valittiin huolella. Kyselylomakkeella saatiin kerättyä haluttu aineisto ja lomakkeella esitettiin sellaisia kysymyksiä, jotka auttoivat tutkimuskysymyksen selvittämistä. Tulosten analysoinnissa hyödynnettiin tilastollisia testejä tilastollisella ohjelmalla.

Tässä tutkimuksessa on pyritty kiinnittämään heti alusta asti huomiota lähdekritiikkiin. Lähteinä on käytetty luotettavia tutkimuksia ja kirjallisuutta. Lähteiden luotettavuutta lisäävät kunnolliset tiedot kirjoittajasta ja julkaisijasta, lähdeviittaukset, lähdeluettelot sekä julkaisutiedot. Tutkimuksessa on myös pyritty hyödyntämään mahdollisimman uusia lähteitä. Tutkimuksessa on hyödynnetty myös muita lähteitä kuin tieteellisiä julkaisuja, mutta näitä lähteitä on käytetty tieteellisten julkaisujen rinnalla tuomassa erilaista näkökulmaa käsiteltävästä aiheesta.

5 TULOKSET

Tutkimuksen kysely lähetettiin 210 opiskelijalle. Vastauksia palautui yhteensä 41 kappaletta. Vastausprosentti oli 19,5 prosenttia. Vastaajista naisia oli 38, puolestaan miehiä oli vain 3. Suurin osa vastanneista oli iältään 20–24 -vuotiaita opiskelijoita. Vastanneita oli kuitenkin jokaisesta luokitellusta ikäryhmästä. Ikäryhmien jakautuminen esitetään kuviossa 4.

KUVIO 4. Vastaajien jakautuminen ikäryhmittäin

Suurimmat vastaajaryhmät olivat sairaanhoitaja (18 vastaajaa) ja terveydenhoitaja (16 vastaajaa) opiskelijat. Ensihoitaja (2 vastaajaa) ja kättilö (5 vastaajaa) opiskelijoita vastasi kyselyyn vähän. Vastanneista puolella (22 vastaajaa) oli aikaisempaa koulutusta. Suurin osa opiskelijoiden aikaisemmasta koulutuksesta oli jokin terveysalaan liittyvä koulutus, joko toisen asteen koulutus tai jokin muu terveysalan korkeakoulukoulutus.

5.1 Opiskelijoiden kokemukset omista työelämävalmiuksista

Vastanneista opiskelijoista yhteensä 91 prosenttia piti omia työelämävalmiuksiaan joko hyvänä tai melko hyvänä. Opiskelijoista 7 prosenttia oli sitä mieltä, että heidän omat työelämävalmiutensa eivät ole hyvät eikä huonot. 2 prosenttia vastanneista koki, että heidän omat työelämävalmiutensa on melko huonot. Kukaan vastanneista ei kokenut omia työelämävalmiuksiaan huonoksi tai ei osannut sanoa millaiset omat työelämävalmiutensa ovat tällä hetkellä (kuvio 5).

KUVIO 5. Opiskelijoiden kokemukset omista työelämävalmiuksista

Opiskelijoiden koulutusala ei vaikuttanut heidän kokemuksiinsa omista työelämävalmiuksista. Vastanneiden ikä vaikutti kokemuksiin omista työelämävalmiuksista siten, että 20–29 -vuotiaat opiskelijat kokivat työelämävalmiutensa heikommiksi kuin yli 30 -vuotiaat opiskelijat. Iän vaikutuksesta vastauksiin saatiin korrelaatio 0.44 ja p-arvon ollessa 0.004. Kaikki yli 30-vuotiaat vastaajat (14 vastaajaa) kokivat, että heidän omat työelämävalmiutensa ovat joko hyvät tai melko hyvät. Samalla linjalla olivat myös 20–29 -vuotiaat opiskelijat. Muutama opiskelija näistä nuoremmista opiskelijaryhmistä koki omat työelämävalmiutensa melko huonoiksi tai ei hyväksi eikä huonoksi. Vain 2 vastaajaa 20–29 -vuotiaista koki omat työelämävalmiutensa hyväksi. Miehistä 67 prosenttia koki omat työelämävalmiutensa hyväksi ja naisista 16 prosenttia.

Iän lisäksi aikaisemmalla koulutuksella havaittiin olevan vaikutusta opiskelijoiden vastauksiin. Opiskelijat, joilla on aikaisempaa koulutustaustaa, kokivat omat työelämävalmiutensa paremmiksi kuin opiskelijat joilla ei ole aikaisempaa koulutusta. Aikaisemman koulutuksen vaikuttavaksi korrelaatioksi saatiin 0.36 ja p 0.046. Ikä ja aikaisempi koulutus puolestaan korreloivat vahvasti toistensa kanssa, joten on luonnollista, että ikä ja aikaisempi koulutus antavat samantapaiset korrelaatiot työelämävalmiuksista.

5.2 Kiinnostus työelämävalmiuksiin keskittyvään opintojaksoon

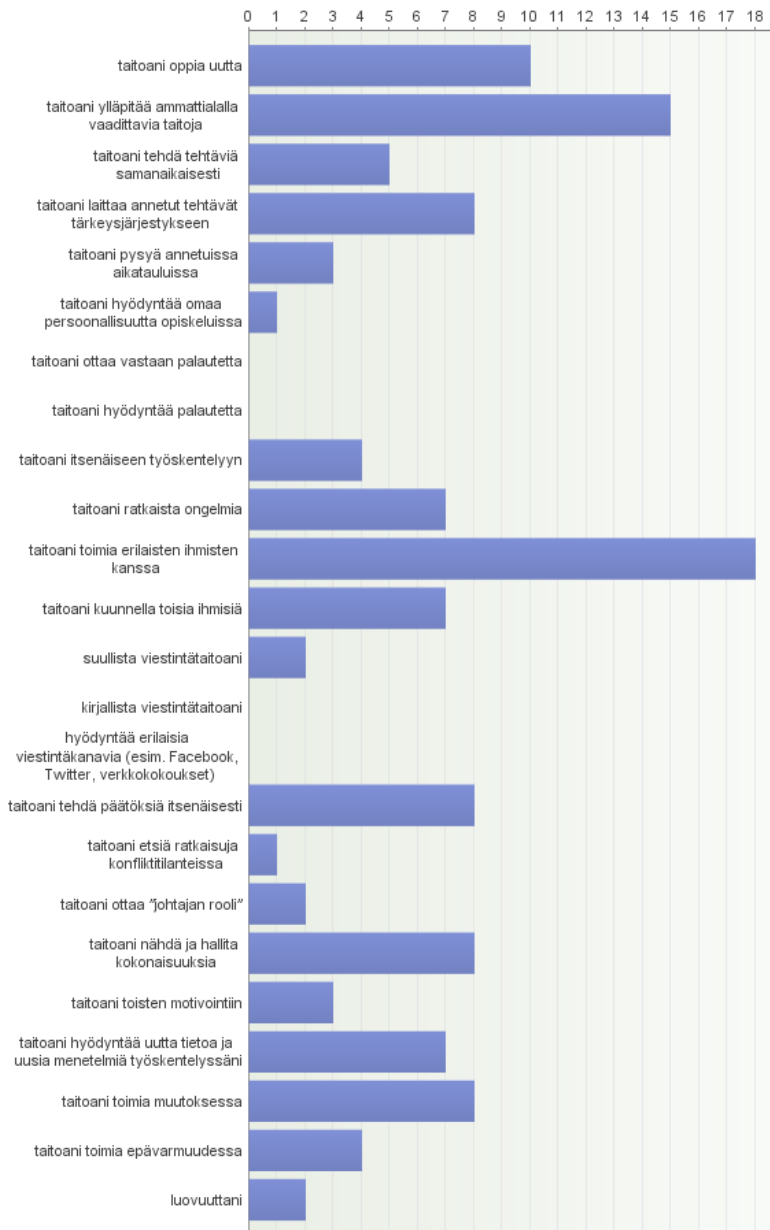
Vastanneista opiskelijoista 71 prosenttia olisi ollut kiinnostunut osallistumaan työelämävalmiuksiin keskittyvään vapaasti valittavaan opintojaksoon, jos sellainen olisi järjestetty koulutuksen aikana. Opintojaksosta kiinnostuneita ja ei kiinnostuneita opiskelijoita oli jokaisessa vastaajaryhmässä.

Vastaajien ikä ei vaikuttanut opintojakson kiinnostavuuteen. Vastaajien aikaisempi koulutus vaikuttaa jonkin verran kiinnostukseen, mutta selvää korrelaatiota ei voida osoittaa. Jos opiskelijalla on aikaisempaa ammatillista koulutusta, hän ei ole kiinnostunut osallistumaan opintojaksolle. Puolestaan jos opiskelijalla ei ole aikaisempaa ammatillista koulutusta, hän on kiinnostuneempi opintojaksosta. Vastaajien pienestä määrästä johtuen edellä mainitut korrelaatiot eivät kuitenkaan ole tilastollisesti merkitseviä.

5.3 Tulevaisuudessa tarvittavat työelämävalmiudet

Opiskelijat arvioivat tulevaisuudessa tärkeimmiksi työelämävalmiuksiksi taidon toimia erilaisten ihmisten kanssa sekä taidon ylläpitää ammattialalla vaadittavia taitoja. Kuten kuviosta 6 voidaan todeta, nämä kaksi taitoa arvoitiin selvästi tärkeimmiksi taidoiksi. Myös taidot oppia uutta, laittaa annetut tehtävät tärkeysjärjestykseen, ratkaista ongelmia, kuunnella toisia ihmisiä, tehdä päätöksiä itsenäisesti, nähdä ja hallita kokonaisuuksia, hyödyntää uutta tietoa ja uusia menetelmiä työskentelyssä sekä toimia muutoksessa arvioitiin tärkeiksi tulevaisuuden taidoiksi. Näitä taitoja ei kuitenkaan arvioitu niin tärkeiksi kuin taitoa toimia erilaisten ihmisten kanssa ja taitoa ylläpitää ammattialalla vaadittavia taitoja. Ne arvoitiin kuitenkin selvästi tärkeiksi tulevaisuudessa tarvittaviksi taidoiksi, kun taitoja verrattiin muihin vastausvaihtoehtoihin.

Loput työelämässä tarvittavat taidot saivat selvästi vähemmän kannatusta opiskelijoiden keskuudessa. Kuten kuviosta 6 voidaan todeta, opiskelijat eivät pitäneet tulevaisuudessa tärkeimpinä taitoina taitoa ottaa vastaan palautetta, taitoa hyödyntää palautetta, kirjallista viestintätaitoa sekä taitoa hyödyntää erilaisia viestintäkanavia. Näitä taitoja ei kukaan opiskelija pitänyt kolmen tärkeimmän taidon joukossa eli ne eivät saaneet yhtään merkintää.

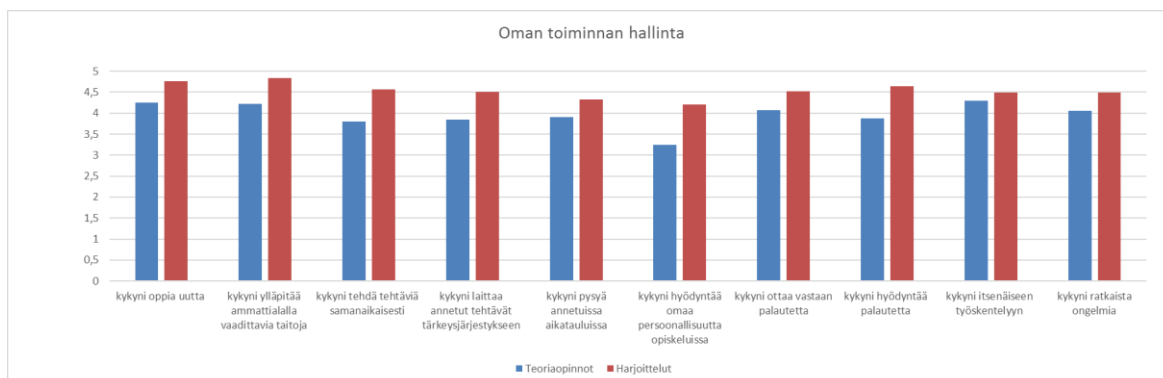
KUVIO 6. Opiskelijoiden näkemykset tulevaisuudessa tarvittavista työelämätaidoista

5.4 Oman toiminnan hallinta

Oman toiminnan hallinnan taitoalueen taidoiksi kuuluvat kyky oppia uutta, kyky ylläpitää ammattialalla vaadittavia taitoja, kyky tehdä tehtäviä samanaikaisesti, kyky laittaa annetut tehtävät tärkeysjärjestykseen, kyky pysyä annetuissa aikatauluissa, kyky hyödyntää omaa persoonallisuutta opiskeluissa, kyky ottaa vastaan palautetta, kyky hyödyntää palautetta, kyky itsenäiseen työskentelyyn sekä kyky ratkaista ongelmia. Kuviossa 7 on kuvattu kuinka koulutuksen teoriaopinnot ja opintoihin kuuluvat harjoittelut ovat kehittäneet opiskelijoiden työelämävalmiuksia. Kuviossa havainnollistetaan opiskelijoiden antamien vastauksien keskiarvoja. Asteikko kuvaa

opiskelijoiden mielipiteitä. Arvo 0 kuvaa mielipidettä ”en osaa sanoa”, arvo 1 kuvaa mielipidettä ”täysin eri mieltä” ja arvo 5 kuvaa mielipidettä ”täysin samaa mieltä”. Samaa asteikkoa on käytetty kaikissa työelämävalmiuksien taitoalueiden tuloksia kuvattaessa.

Opiskelijat kokevat, että harjoittelut ovat kehittäneet teoriaopintoja paremmin työelämässä tarvittavia työelämävalmiuksia kuin teoriaopinnot oman toiminnan hallinnan osa-alueella. Kuviosta 7 havaitaan, että teoriaopinnoista osa-alueiden vastauksien keskiarvot ovat välillä 3,24–4,30 ja harjoitteluista välillä 4,20–4,83. Teoriaopintokokonaisuuden keskiarvo oli 3,95 ja harjoitteluiden keskiarvo oli 4,53. Sekä teoriaopintojen että harjoitteluiden koettiin kehittäneen vähiten kykyä käyttää omaa persoonallisuutta opiskelussa. Teoriaopintojen koettiin kehittäneen parhaiten kykyä itsenäiseen työskentelyyn. Harjoitteluiden koettiin kehittäneen parhaiten kykyä ylläpitää ammattialalla vaadittavia taitoja sekä taitoa oppia uutta. Suurin ero teoriaopintojen ja harjoitteluiden välillä on havaittavissa kyvyssä hyödyntää omaa persoonallisuutta opiskelussa. Pienin ero teoriaopintojen ja harjoittelujen välillä on kyvyssä itsenäiseen työskentelyyn.

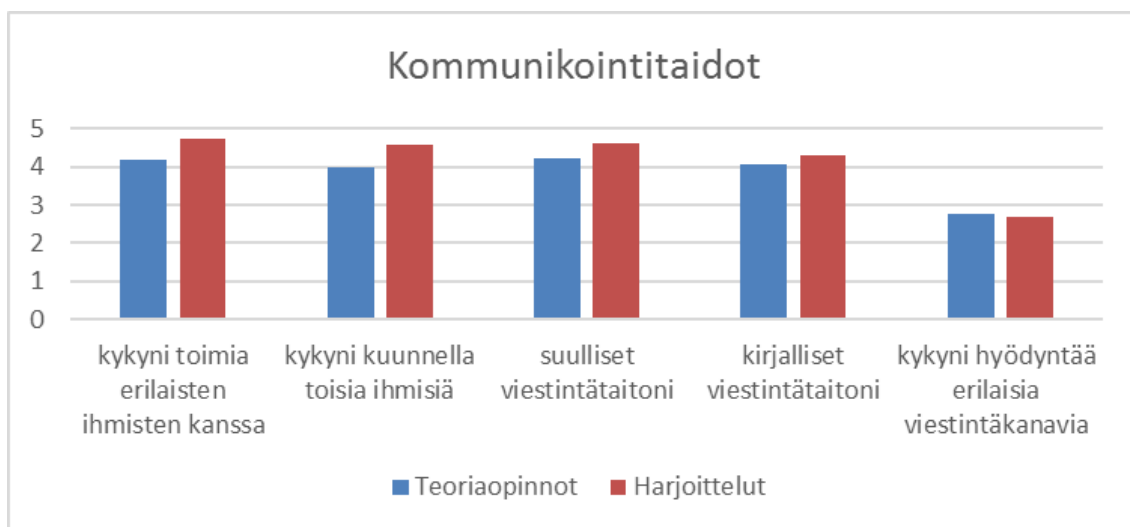
KUVIO 7. Keskiarvot opiskelijoiden kokemasta oman toiminnan hallinnan taitoalueen kehittymisestä teoriaopinnoissa ja harjoitteluissa

5.5 Kommunikointitaidot

Kommunikointitaitojen taitoalueen taidoiksi kuuluvat kyky toimia erilaisten ihmisten kanssa, kyky kuunnella toisia ihmisiä, suullista viestintätaitoa, kirjallista viestintätaitoa sekä kyky hyödyntää erilaisia viestintäkanavia. Kuviossa 8 on kuvattu, kuinka koulutuksen teoriaopinnot ja opintoihin kuuluvat harjoittelut ovat kehittäneet opiskelijoiden työelämävalmiuksia.

Opiskelijat kokevat, että harjoittelut ovat kehittäneet paremmin työelämässä tarvittavia työelämävalmiuksia kuin teoriaopinnot kommunikointitaito osa-alueella. Poikkeus voidaan havaita

kyvyssä hyödyntää erilaisia viestintäkanavia, jossa teoriaopinnot koettiin kehittäneen paremmin kykyä kuin harjoittelun. Kuviosta 8 havaitaan, että teoriaopinnoista osa-alueiden vastauksien keskiarvot ovat välillä 2,85–4,24 ja harjoitteluista välillä 2,83–4,78. Teoriaopintokokonaisuuden keskiarvo on 3,85 ja harjoitteluiden keskiarvo on 4,20. Sekä teoriaopintojen että harjoitteluiden koettiin kehittäneen vähiten kykyä hyödyntää erilaisia viestintäkanavia. Teoriaopintojen koettiin kehittäneen parhaiten kykyä toimia erilaisten ihmisten kanssa sekä suullisia viestintätaitoja. Harjoitteluiden koettiin kehittäneen parhaiten kykyä toimia erilaisten ihmisten kanssa. Suurin ero teoriaopintojen ja harjoitteluiden välillä on havaittavissa kyvyssä kuunnella toista ihmistä. Pienin ero puolestaan on kyvyssä hyödyntää erilaisia viestintäkanavia.

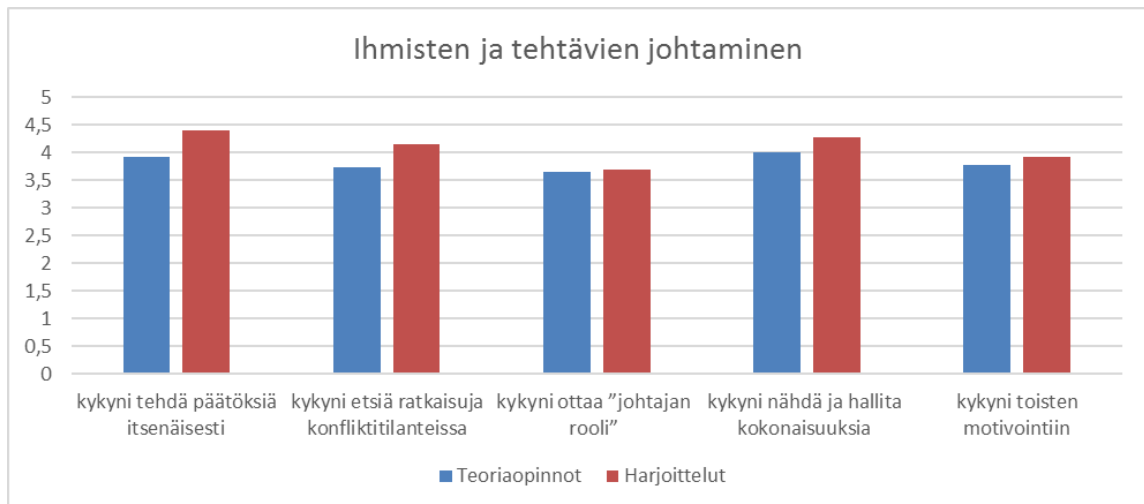
KUVIO 8. Keskiarvot opiskelijoiden kokemasta kommunikointitaitojen taitoalueen kehittymisestä teoriaopinnoissa ja harjoitteluissa

5.6 Ihmisten ja tehtävien johtaminen

Ihmisten ja tehtävien johtamisen taitoalueen taidoiksi kuuluvat kyky tehdä päätöksiä itsenäisesti, kyky etsiä ratkaisuja konfliktitilanteissa, kyky ottaa ”johtajan rooli”, kyky nähdä ja hallita kokonaisuuksia sekä kyky toisten motivointiin. Kuviossa 9 on kuvattu, kuinka koulutuksen teoriaopinnot ja opintoihin kuuluvat harjoittelut ovat kehittäneet opiskelijoiden työelämävalmiuksia.

Opiskelijat kokevat, että harjoittelut ovat kehittäneet paremmin työelämässä tarvittavia työelämävalmiuksia kuin teoriaopinnot ihmisten ja tehtävien johtamisen osa-alueella. Kuviosta 9 havaitaan, että teoriaopinnoista osa-alueiden vastauksien keskiarvot ovat välillä 3,71–4,0 ja harjoitteluista välillä 3,68–4,39. Teoriaopintokokonaisuuden keskiarvo on 3,82 ja

harjoittelukokonaisuuden keskiarvo on 4,08. Sekä teoriaopintojen että harjoitteluiden koettiin kehittäneen vähiten kykyä ottaa ”johtajan rooli”. Teoriaopintojen koettiin kehittäneen parhaiten kykyä nähdä ja hallita kokonaisuuksia sekä kykyä tehdä päätöksiä itsenäisesti. Harjoitteluiden koettiin kehittäneen parhaiten kykyä tehdä päätöksiä itsenäisesti sekä kykyä nähdä ja hallita kokonaisuuksia. Suurin ero teoriaopintojen ja harjoitteluiden välillä on havaittavissa kyvyssä tehdä päätöksiä itsenäisesti. Pienin ero on havaittavissa kyvyssä ottaa ”johtajan rooli”.

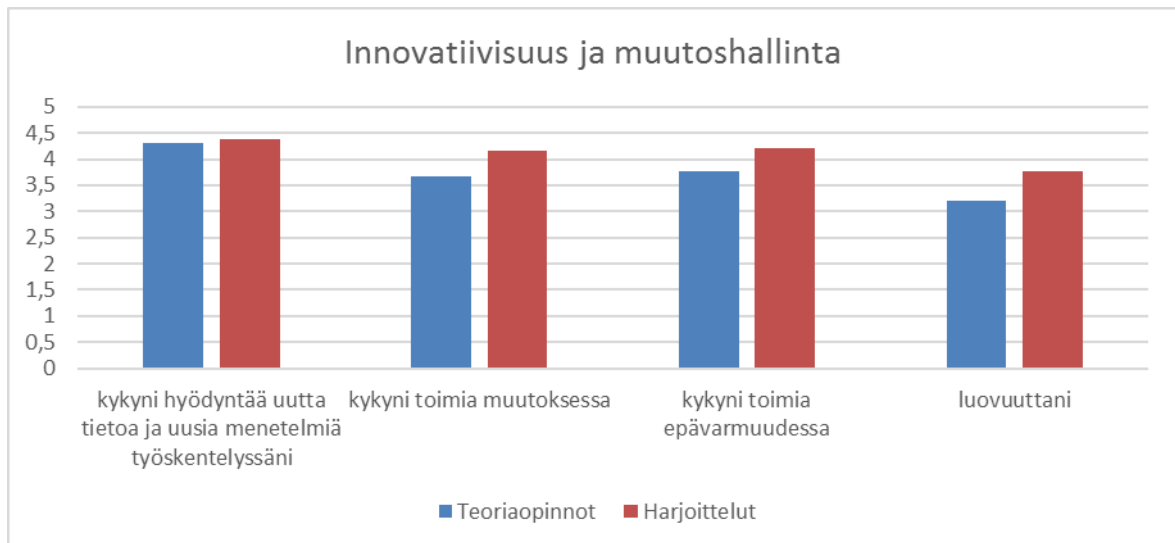
KUVIO 9. Keskiarvot opiskelijoiden kokemasta ihmisten ja tehtävien johtamisen taitoalueen kehittymisestä teoriaopinnoissa ja harjoitteluissa

5.7 Innovatiivisuus ja muutosten hallinta

Innovatiivisuus ja muutoksen hallinnan taitoalueen taidoiksi kuuluvat kyky hyödyntää uutta tietoa ja uusia menetelmiä työskentelyssä, kyky toimia muutoksessa, kyky toimia epävarmuudessa sekä luovuus. Kuviossa 10 on kuvattu, kuinka koulutuksen teoriaopinnot ja opintoihin kuuluvat harjoittelut ovat kehittäneet opiskelijoiden työelämävalmiuksia.

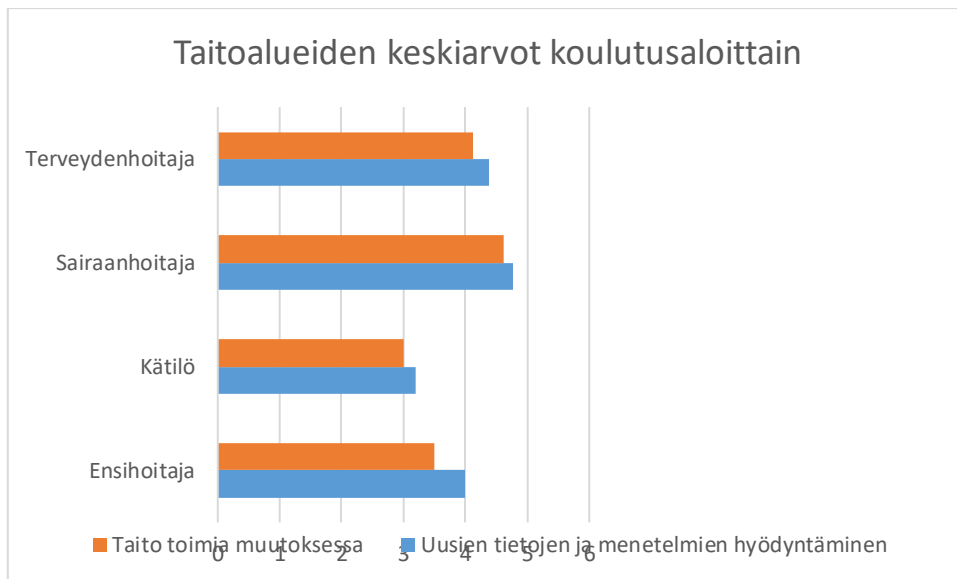
Opiskelijat kokevat, että harjoittelut ovat kehittäneet paremmin työelämässä tarvittavia työelämävalmiuksia kuin teoriaopinnot innovatiivisuus ja muutosten hallinnan osa-alueella. Kuviosta 10 havaitaan, että teoriaopinnoista osa-alueiden vastauksien keskiarvot ovat välillä 3,2–4,34 ja harjoitteluista välillä 3,76–4,39. Teoriaopintojen kokonaisisuuden keskiarvo on 3,74 ja harjoitteluiden kokonaisisuuden keskiarvo on 4,13. Sekä teoriaopintojen että harjoitteluiden koettiin kehittäneen vähiten luovuutta. Myös suurin ero teoriaopintojen ja harjoitteluiden välillä löytyi luovuudesta. Teoriaopintojen ja harjoitteluiden koettiin kehittäneen parhaiten kykyä hyödyntää

uutta tietoa ja uusia menetelmiä työskentelyssä. Tässä kyvyssä teoriaopintojen ja harjoitteluiden välinen ero oli pienin.

KUVIO 10. Keskiarvot opiskelijoiden kokemasta innovatiivisuuden ja muutoksenhallinnan taitoalueen kehittymisestä teoriaopinnoissa ja harjoitteluissa

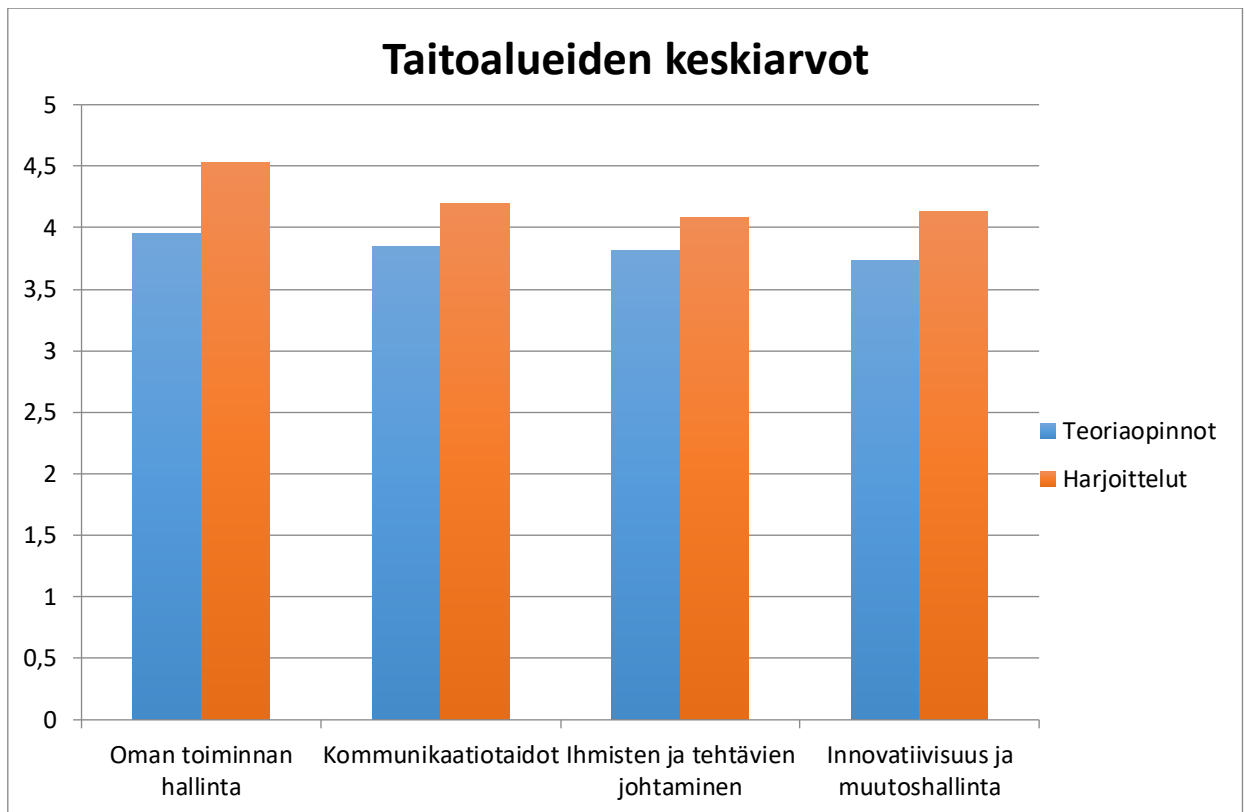
Ainoa tilastollisesti merkittävä poikkeama koulutusalojen välillä oli havaittavissa yksisuuntaisella ANOVA testillä. Poikkeama oli havaittavissa harjoitteluiden kohdalla kyvyssä hyödyntää uutta tietoa ja uusia menetelmiä työskentelyssäni (Fisher $F=4,5$ $p=0,009$) sekä kyvyssä toimia muutoksessa (Fisher $F=4,28$ $p=0,011$). Kuten kuviosta 11 voidaan todeta, näillä kahdella taitojen osa-alueella ensihoitajat ja kätilöt kokivat harjoittelujen kehittäneen taitoja heikommin verrattuna sairaanhoitajiin ja terveydenhoitajiin.

KUVIO 11. Kahden taitoalueen harjoittelussa kehittymisen keskiarvot koulutusaloittain

5.7.1 Yhteenveto taitoalueiden tuloksista

Kyselyn vastaajamäärä jäi niin pieneksi, että tilastollinen päättely ei tuottanut tilastollista merkittävyyttä esimerkiksi eri alakysymysten välisiä korrelaatioita tarkastellessa kysymyksissä 6 ja 7. Kysymyksen 6 ”Arvioi kuinka hyvin ammattikorkeakoulun teoriaopinnot ovat kehittäneet seuraavia työelämävalmiuksia eli työelämässä tarvittavia taitoja?” saatujen vastauksien keskiarvoksi muodostui 3,87. Kysymyksen 6 vastauksien moodiksi tuli vaihtoehto 4 eli jokseenkin samaa mieltä -vastaus. Puolestaan kysymyksen 7 ”Arvioi kuinka hyvin opintoihin kuuluvat harjoittelut ovat kehittäneet seuraavia työelämässä tarvittavia taitoja?” vastauksien keskiarvoksi tuli 4,30. Kysymyksen 7 vastauksien moodiksi tuli vaihtoehto 5 eli täysin samaa mieltä. Opiskelijat siis kokivat, että harjoittelut kehittivät työelämässä tarvittavia taitoja enemmän kuin teoriaopinnot. Kuitenkin opiskelijat kokivat, että niin teoriaopinnot kuin harjoittelutkin ovat kehittäneet heidän työelämävalmiuksiaan paremmiksi. Kuviossa 12 on esitelty kaikkien neljän taitoalueen keskiarvot kuvattuna teoriaopintojen ja harjoitteluiden osalta.

KUVIO 12. Työelämävalmiuksien taitoalueiden keskiarvot teoriaopinnoissa ja harjoitteluissa

Opintoihin kuuluvien teoriaopintojen työelämävalmiuksien taitoalueista korkein keskiarvo oli oman toiminnan hallinta kokonaisuudella (3,95). Heikoin keskiarvo oli innovatiivisuus ja muutoksenhallinta kokonaisuudella (3,74). Kommunikaatiotaitojen keskiarvo oli 3,84 ja ihmisten ja tehtävien johtamisen keskiarvo oli 3,82. Teoriaopintojen kokonaisuudesta kaikkien taitoalueiden keskiarvot olivat lähellä toisiaan. Oman toiminnan hallinnan taitoalueen sisällä parhain keskiarvo oli taito itsenäiseen työskentelyyn (4,30), heikoin puolestaan oli taito hyödyntää omaa persoonallisuutta opiskelussa (3,24). Kommunikaatio taitoalueen taidoista parhain keskiarvo oli suullinen viestintätaito (4,22) ja taito toimia erilaisten ihmisten kanssa (4,20), heikoin keskiarvo oli taito hyödyntää erilaisia viestintäkanavia (2,77). Ihmisten ja tehtävien johtaminen taitoalueen korkein keskiarvo oli taito nähdä ja hallita kokonaisuuksia (4,0), heikoin keskiarvo oli taito ottaa ”johtajan rooli” (3,65.) Innovatiivisuus ja muutosten hallinta taitoalueen taidoista parhain keskiarvo oli taito hyödyntää uutta tietoa ja uusia menetelmiä työskentelyssä (4,30), heikoin keskiarvo oli luovuus (3,20).

Opintoihin kuuluvien harjoitteluiden työelämävalmiuksien taitoalueista korkein keskiarvo oli oman toiminnan hallinta kokonaisuudella (4,53). Heikoin keskiarvo oli ihmisten ja tehtävien johtamisen kokonaisuudella (4,08). Kommunikaatiotaitojen keskiarvo oli 4,20 ja innovatiivisuus ja

muutoksenhallinta kokonaisuuden keskiarvo oli 4,13. Harjoittelukokonaisuudesta paras taitoalue erottui selvästi. Kolme muuta taitoaluetta olivat lähempänä toisiaan. Oman toiminnan hallinnan taitoalueen sisällä parhain keskiarvo oli taito ylläpitää ammattialalla vaadittavia taitoja (4,83), heikoin puolestaan oli taito hyödyntää omaa persoonallisuutta opiskelussa (4,20). Kommunikaatio taitoalueen taidoista parhain keskiarvo oli taito toimia erilaisten ihmisten kanssa (4,75), heikoin keskiarvo oli taito hyödyntää erilaisia viestintäkanavia (2,66). Ihmisten ja tehtävien johtaminen taitoalueen korkein keskiarvo oli taito nähdä ja hallita kokonaisuuksia (4,40), heikoin keskiarvo oli taito ottaa ”johtajan rooli” (3,68.) Innovatiivisuus ja muutosten hallinta taitoalueen taidoista parhain keskiarvo oli taito hyödyntää uutta tietoa ja uusia menetelmiä työskentelyssä (4,39), heikoin keskiarvo oli luovuus (3,75).

Teoriaopinnot ja harjoittelut näyttävät tulosten perusteella tukevan samojen työelämässä tarvittavien taitojen kehittymistä. Kaikissa taitoalueissa on nähtävissä samojen taitojen saavan parhaimpia ja heikoimpia tuloksia niin teoriaopinnoista kuin harjoitteluistakin. Esimerkiksi taito käyttää erilaisia viestintäkanavia on saanut heikoimmat arvot niin teoriaopinnoissa kuin harjoitteluissa.

Opiskelijat kokivat, että niin teoriaopinnot kuin harjoittelutkin ovat kehittäneet parhaiten työelämässä tarvittavia taitoja oman toiminnan hallinnan taitoalueella. Tämä taitoalue pitää sisällään taitoja, jotka kehittävät käytäntöjä ja sisäisiä rutiineita, joiden avulla henkilö pystyy hallitsemaan työelämän epävarmuutta. Oman toiminnan hallinnan taitoalueen sisältämiä taitoja tarvitaan ja niitä hyödynnetään niin teoriaopinnoissa kuin harjoitteluissakin selvemmin kuin muiden taitoalueiden taitoja. Tämä saattaa olla selittävä tekijä sille, miksi opiskelijat kokivat, että juuri tämän taitoalueen sisältämiä taitoja ovat sekä teoriaopinnot että harjoittelut tukeneet eniten. Opiskelija kokivat, että teoriaopintojen osalta huonoiten työelämävalmiuksia olivat kehittäneet innovatiivisuuden ja muutoksenhallinta taitoalueen taidot. Harjoitteluiden osalta huonoiten työelämävalmiuksia olivat kehittäneet ihmisten ja tehtävien johtamisen taitoalueen taidot.

5.8 Tutkimusongelmaan vastaaminen

Apukysymyksiin ”Miten opintoihin kuuluvat teoriaopinnot ovat tukeneet opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymistä?” ja ” Miten opintoihin kuuluvat harjoittelut ovat tukeneet opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymistä?” voidaan aineiston perusteella vastata teoriaopintojen kehittäneen työelämävalmiuksia melko hyvin ja harjoittelujen hyvin. Opiskelijoiden

vastauksien keskiarvoksi kysymykseen 6 ”Arvioi kuinka hyvin ammattikorkeakoulun opinnot ovat kehittäneet seuraavia työelämävalmiuksia eli työelämässä tarvittavia taitoja?”, saatiin 3,87. Puolestaan moodiksi saatiin vastausvaihtoehto neljä eli jokseenkin samaa mieltä. Opiskelijoiden vastauksien keskiarvoksi kysymykseen 7 ”Arvioi kuinka hyvin opintoihin kuuluvat harjoittelut ovat kehittäneet seuraavia työelämässä tarvittavia taitoja?” saatiin 4,30 ja moodiksi saatiin vaihtoehto viisi eli täysin samaa mieltä. Opiskelijoiden vastauksien perusteella harjoittelut ovat kehittäneet työelämässä tarvittavia taitoja paremmin kuin opintojen teoriaopinnot. Molemmat kokonaisuudet ovat kuitenkin selvästi kehittäneet opiskelijoiden työelämävalmiuksia parempaan suuntaan.

Apukysymykseen ”Mitä työelämävalmiuksia opiskelijoiden mielestä tarvitaan tulevaisuudessa?” voidaan tulosten perusteella vastata, että opiskelijat arvioivat tärkeimmiksi taidoiksi taidon toimia erilaisten ihmisten kanssa sekä taidon ylläpitää ammattialalla vaadittavia taitoja. Opiskelijat mainitsivat muita tulevaisuudessa tärkeitä taitoja jokaiselta työelämävalmiuksien taitoalueilta. Tästä voidaan päätellä, että tulevaisuuden työelämässä tarvitaan taitoja jokaiselta taitoalueelta, eikä mikään taitoalue ole toista taitoaluetta tärkeämpi.

Tutkimuksen tutkimuskysymykseen ”Millaisiksi opiskelijat kokevat omat työelämävalmiutensa opintojen loppuvaiheessa?” voidaan tutkimusaineiston perusteella vastata, että opiskelijat kokivat omat työelämävalmiutensa hyviksi tai melko hyviksi. Opiskelijat kokivat suurimmaksi osaksi, että heidän omat työelämävalmiutensa sellaisiksi, että he pärjäävät omilla taidoillaan työelämässä. Vain muutama opiskelija koki omat työelämävalmiutensa heikoiksi. Opiskelijoiden vastauksen keskiarvojen perusteella voidaan päätellä, että koulutuksiin kuuluvat teoriaopinnot ja harjoittelut ovat onnistuneesti tukeneet opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymistä. Vaikka opiskelijat kokivat omat työelämävalmiutensa hyviksi, olisi vastanneista opiskelijoista suurin osa ollut kiinnostunut kehittämään omia työelämävalmiuksiaan.

6 POHDINTA

6.1 Tutkimusprosessin pohdintaa

Kyselylomakkeen pohjana ja operationalisoinnissa käytin Ruohotien (2002, 40–47.) tekemää työelämävalmiuksien luokittelua neljään suurempaan taitoalueeseen. Nämä taitoalueet pitävät jokainen sisällään useampia taitoja ja kykyjä. Ruohotie esitteli teoksessaan kattavasti mitä taitoalueiden taidot ja kyvyt tarkoittavat. Ruohotien luokittelun pohjalta kyselylomaketta oli helppo lähteä rakentamaan. Kyselylomaketta muodostaessa hyödynsin myös muun muassa Kuurilan (2011 ja 2014) tutkimuksissa olleita kysymyksiä. Lopulliseen kyselylomakkeeseen muodostin työelämävalmiuksien taidot ja kyvyt teorialaisten pohjalta. Kyselylomaketta muodostaessa haasteena oli karsia kysyttäviä asioita, ettei kyselystä tulisi liian laajaa. Olisi haastavaa karsia työelämävalmiuksien keskeisimpiä taitoja ja kykyjä kysymyksiin 6,7 ja 8, jotta kaikki tärkeimmät taidot ja kyvyt tulisivat mukaan kyselyyn.

Kyselyn vastausprosentti oli 19,5 prosenttia. Verrattuna Kuurilan toteuttamiin tutkimuksiin vuosina 2011 ja 2014, vastausprosentti oli samaa luokkaa. Kuurilan tutkimusten vastausprosentit olivat 15,6 prosenttia (Kuurila 2011, 5, viitattu 16.7.2016) ja 19,5 prosenttia (Kuurila 2014, 5, viitattu 16.7.2016.). Muihin tutkimuksiin verrattaessa vastausprosentti oli hyvällä tasolla, vaikka se alkuun tuntui alhaiselta. Vastausprosenttiin vaikuttavia merkittävimpiä tekijöitä olivat toteutuksen aikataulu, toteutustapa ja osallistujien motivaatio.

Tutkimuksen kyselyn toteuttaminen tapahtui kahdessa jaksossa, marras-joulukuussa 2016 sekä tammikuussa 2017. Kysely oli auki Webropol-järjestelmässä yhteensä reilut neljä viikkoa. Ensin aineistonkeruun oli tarkoitus tapahtua kahden viikon aikana marras-joulukuussa, mutta alhaisen vastausmäärän vuoksi, päätimme ohjaajan kanssa toteuttaa toisen aineistonkeruujakson heti alkuvuodesta 2017. Alkuperäisenä tarkoituksena oli, että kysely olisi ollut opiskelijoiden saatavilla jo lokakuun aikana tai viimeistään marraskuun alussa 2016, mutta kyselylomakkeen muodostaminen, testaus ja opiskelijaryhmän kokoaminen siirsivät toteutusta suunniteltua myöhäisemmäksi. Joulukuussa valmistuvien opiskelijoiden kannalta, aineistonkeruu tapahtui harmillisen myöhään, joka voi vaikuttaa saatuun vastausmäärään. Lähellä valmistumista opiskelijoilla on paljon asioita hoidettavana ja varmasti motivaatio, kaikkeen ylimääräiseen kouluun liittyvään tehtävään, voi olla laskussa. Toisaalta keväällä 2017 valmistuville opiskelijoille

aineistonkeruu tapahtui ehkä liian aikaisiin. Opiskelijat olivat juuri palanneet joululomalta opintojen pariin ja mahdollisesti heti tammikuussa alkaneiden harjoitteluiden myötä koulun sähköpostin seuraaminen on voinut jäädä osalta opiskelijoilta vähäiseksi.

Opinnäytetyön aineistonkeruu tapahtui kyselytutkimuksena Webropol järjestelmän kautta. Kirjallisuudessa on nostettu esille, että sähköisesti tapahtuvassa aineistonkeruussa on riskejä. Tutkimukseen osallistuvien motivointi on hankalaa sähköisissä tutkimuksissa. Sähköisiä tutkimuksia toteutetaan paljon, jolloin osallistuvat voivat väsyä tutkimuksiin osallistumiseen eivät välttämättä jaksa osallistua tutkimukseen. Sähköiset tutkimukset myös unohtuvat helposti, jos niihin ei vastaa saman tien. Koulun sähköpostiin tulee aika paljon pyyntöjä osallistua erilaisiin tutkimuksiin ja unohduksen todennäköisyys kasvaa mitä pitempi aika tutkimuspyyntöviestin ja vastaamisen välillä on. Sähköisesti toteutettavien tutkimusten etuna ja riskinä on nopea ja helppo vastaaminen. Nopea ja helppo vastaaminen voi lisätä motivaatiota vastata tutkimukseen, mutta riskinä voi olla, että tutkimukseen vastataan niin sanotusti ”toisella kädellä” eikä tutkimukseen jakseta vastata huolellisesti ajatuksen kanssa. Kiireellä annetut vastaukset voivat olla epäluotettavia ja johtaa tutkijaa harhaan.

Opiskelijoiden motivointi tutkimusta kohtaan oli hankalaa, koska aineistonkeruu tapahtui täysin sähköisesti. En tutkijana tavannut yhtään tutkimukseen valittua opiskelijaryhmää kasvokkain. Jos olisin tavannut opiskelijaryhmiä ja esitellyt heille tutkimustani muutamalla sanalla, olisin mahdollisesti voinut onnistua motivoimaan opiskelijoita vastaamaan kyselyyn enemmän. Samalla opiskelijat olisivat voineet kysyä, jos heillä olisi ollut tutkimukseen liittyviä kysymyksiä. Nyt opiskelijoiden motivointi tapahtui täysin sähköpostien välityksellä. Saatekirjeessä pyrittiin kannustamaan opiskelijoita vastaamaan kyselyyn, kertomalla lyhyesti kyselyn tarkoituksesta, tavoitteesta ja siitä kuinka jokainen vastaus on tärkeä tutkimukselle. Opiskelijoille vastaaminen oli tehty mahdollisimman helpoksi. Saatekirjeestä löytyi suora linkki tutkimuksen Webropol sivulle sekä www-osoite, jos linkki ei jostain syystä olisi toiminut. Saatekirjeessä kerrottiin, että kyselyyn vastaaminen ei vie 15 minuuttia kauempaa. Kysely toteutettiin niin, että suurin osa kysymyksistä oli monivalintakysymyksiä, jolloin vastaaminen oli helppoa ja nopeaa. Tarvittaessa kyselyn pystyi keskeyttämään ja jatkamaan loppuun myöhemmin. Opiskelijoille lähetettiin useampia muistutusviestejä tutkimuksesta sähköpostiin. Niiden tarkoitus oli muistuttaa ja motivoida opiskelijoita vastaamaan kyselyyn. Muistutusviestit ohjattiin niille opiskelijoille, jotka eivät olleet vastanneet kyselyyn.

Opiskelijoita kannustettiin osallistumaan myös ammattikorkeakoulun opettajien kautta. Muutaman opiskelijaryhmän tutoropettajille laitettiin sähköpostilla viestiä tutkimuksesta ja kehoitettiin heitä kannustamaan opiskelijoita vastaamaan kyselyyn. Ei ole varmaa tietoa kertoivatko opettajat opiskelijoille kyselystä. Alkuperäisenä tavoitteena oli, että opiskelijat olisivat voineet vastata kyselyyn koulussa jonkin teoritunnin aikana. Kyselyyn vastaaminen olisi kuitenkin vienyt vain noin 15 minuuttia oppitunnista. Jos tämä olisi tapahtunut olisi vastausprosentti varmasti noussut korkeammaksi. Valitettavasti tällainen toiminta vastaamiseen ei ollut mahdollista ammattikorkeakoulun puolelta.

Kyselyyn osallistuneet opiskelijaryhmät valittiin yhdessä opinnäytetyön ohjaajan kanssa. Ryhmiksi valikoitui terveydenhoitaja-, sairaanhoitaja-, ensihoitaja- ja kättilö opiskelijat. Yhteensä opiskelijoita oli 210. Yksittäisten opiskelijaryhmien koosta ei ole tarkkaa tietoa. Opiskelijaryhmän vastausprosenttia ei siis ole kyetty laskemaan, eikä arvioimaan kuinka hyvin vastaukset edustavat kyseistä ryhmää. Miehiä kyselyyn vastasi todella vähän. Tämä on harmillista, koska olisi ollut mielenkiintoista tutkia, eroavatko miesten ja naisten näkemykset toisistaan millä tavalla. Näin pienellä aineistolla, ei ollut mielekästä tutkia sukupuolien välisiä eroavaisuuksia vastauksissa. Ei ole mitään selvää syytä, miksi kyselyyn vastasi niin vähän miehiä. Opiskelijat, joilla oli aikaisempaa koulutustaustaa, olivat useimmiten koulutukseltaan lähihoitajia.

6.2 Tutkimustulosten pohdintaa

Tutkimuksen tulokset ovat suuntaa antavia. Tutkimuksen aineisto eli kyselyyn vastanneiden opiskelijoiden määrä jäi pieneksi. Koulutusaloittain opiskelijaryhmät jäivät niin pieniksi, ettei ryhmiä voinut tilastollisesti verrata toisiinsa luotettavasti. Tilastolliset testit tarvitsisivat suurempia vastaajamääriä, että ne toimisivat luotettavasti. Suuremmalla vastaajamäärällä tilastollisia testejä olisi voinut käyttää monipuolisemmin. Vaikka tulokset ovat suuntaa antavia niistä voi kuitenkin päätellä eroavaisuuksia ja niihin vaikuttavia tekijöitä.

Kyselyyn vastanneet opiskelijat kokivat omat työelämävalmiutensa joko hyviksi tai melko hyviksi. Kuitenkin suurin osa vastanneista olisi ollut kiinnostunut osallistumaan opintojaksoon, jossa olisi keskitytty työelämävalmiuksiin. Tämä kuvaa hyvin sitä, että opiskelijat ovat kiinnostuneita kohentamaan omia työelämävalmiuksiaan. Työelämävalmiuksiin on alettu kiinnittämään enemmän huomiota sekä puhumaan julkisesti enemmän. Entistä nuoremmille kerrotaan erilaisissa yhteyksissä, esimerkiksi harrastuksissa ja kesätyöhaastatteluissa, millaisia työntekijöitä haetaan ja

millaisia ominaisuuksia työnantaja arvostaa. Työelämässä tarvittavista taidoista myös kerrotaan, että jokainen voi parantaa ja kehittää omia taitojaan. Kilpailu työpaikoista on kiristynyt ja kilpailu kasvaa varmasti myös tulevaisuudessa. Nykyään työpaikoilla arvostetaan entistä enemmän myös muuta osaamista kuin pelkkää ammattiosaamista. Tulevaisuudessa hyvistä työelämässä tarvittavista taidoista tulee kilpailuvaltti työnhakutilanteissa.

Kysyttäessä kuinka hyvin teoriaopinnot ja harjoittelut ovat kehittäneet työelämässä tarvittavia taitoja, molemmissa kokonaisuuksissa samat tarvittavat taidot nousivat opiskelijoiden kokemina vahvoiksi. Tämä voi tarkoittaa sitä, että teoriaopinnoissa on onnistuttu kehittämään juuri niitä taitoja, joista on ollut hyötyä harjoitteluissa ja tulevaisuudessa työelämässä. Tästä voidaan päätellä myös, että ammattikorkeakoulun opettajat ovat hyvin perillä siitä, mitä työelämässä tapahtuu ja mitä taitoja siellä arvostetaan ja koetaan tärkeiksi. Tämä vaatii toimivaa yhteistyötä ammattikorkeakoulun ja työelämän välillä.

Opiskelijat kokivat, että harjoittelut ovat kehittäneet työssä tarvittavia taitoja jonkin verran paremmin kuin teoriaopinnot. Kuitenkin molemmat kokonaisuudet saivat hyvät keskiarvot opiskelijoilta. Harjoittelut ovat tärkeä osa ammattikorkeakouluopetusta ja opiskelijoiden ammatillista kehittymistä. Opiskelijoiden kokemukset harjoittelusta saaduista hyödyistä työelämävalmiuksien kehittymiseen on näin ollen hyvin tärkeää. Harjoitteluissa opiskelijat saavat kokea millaista on aito työelämä ja millaisia taitoja siellä oikeasti tarvitaan. Harjoitteluissa opiskelija voi huomata millä työelämän osa-alueilla hän on jo hyvä ja mitä osa-alueita hän voisi vielä kehittää tullakseen paremmaksi työntekijäksi.

Kuurilan (2011, 66, viitattu 5.6.2017) tutkimuksessa selvitettiin, miten opiskelijat kokivat opiskelun aikana saavuttaneen työelämävalmiuksia. Vastauksien perusteella opiskelijat arvioivat, että kommunikointi taitoalueen taitoja oltiin saavutettu parhaiten. Lähes yhtä hyvin oltiin saatu oman toiminnan hallinnan taitoalueen taitoja. Kuurilan (2014, 33–35, viitattu 5.6.2017) tutkimusten tulosten perusteella voidaan todeta, että opiskelijat arvioivat kommunikointi taitoalueen taitoja ja oman toiminnan hallinnan taitoalueen taitoja oltiin koulutuksen aikana saavutettu parhaiten. Tässä tutkimuksessa opiskelijat kokivat, että teoriaopinnot ja harjoittelut olivat molemmat kehittäneet parhaiten oman toiminnan hallinnan taitoalueen taitoja. Isohannin (2015, 65, viitattu 5.6.2017) tutkimuksessa todettiin, että koulutuksen aikana opiskelijoiden työelämävalmiuksia tuki parhaiten omakohtaiset kokemukset työelämästä.

Isohannin (2015, 65–71, viitattu 16.7.2016) ja Kuurilan (2011, 77–78, viitattu 16.7.2016) tutkimuksissa todettiin, että työelämävalmiuksien opettaminen ja opinnoissa saavutettu työelämävalmiuksien taso ovat saaneet kritiikkiä niin opiskelijoilta kuin työnantajiltakin. Annetusta kritiikistä huolimatta näiden tutkimusten opiskelijat ovat kokeneet, että he ovat saaneet työelämässä tarvittavia taitoja opintojensa aikana. Kuurilan (2011, 77–78, viitattu 16.7.2016) tutkimuksessa työnantajat ovat kokeneet, että opiskelijoilla on hyvät perustaidot työelämävalmiuksissa. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että opiskelijat ovat olleet tyytyväisiä Oulun ammattikorkeakoulun teoriaopinnoista ja harjoitteluista saamiinsa työelämävalmiuksiin. Kaikki työelämävalmiuksien taitoalueet saivat opiskelijoilta hyvät keskiarvot.

Opiskelijoiden arviot tulevaisuudessa tarvittavista työelämävalmiuksista ovat samassa linjassa muiden tutkimusten tulosten kanssa. Tulevaisuuden tärkeimmiksi taidoiksi koettiin erilaisten ihmisten kanssa vuorovaikutuksessa toiminen sekä kommunikointi. Muissa tutkimuksissa opiskelijat pitävät tärkeinä taitoina myös omalla ammattialalla tarvittavia taitoja sekä ajan käytön hallintaa. Kyselyyn vastanneet opiskelijat kokivat, että tärkein ajan hallinnan taito on pystyä laittamaan annetut tehtävät tärkeysjärjestykseen. Kannatusta saivat myös taidot tehdä tehtäviä samanaikaisesti ja pysyä annetuissa aikatauluissa. Opiskelijat kokivat, että kommunikoinnista tärkein taito tulevaisuudessa on taito kuunnella toisia ihmisiä, suullista ja kirjallista viestintätaitoa opiskelijat eivät puolestaan kokeneet kovinkaan tärkeiksi taidoiksi. Tässäkin kyselyssä nousi esille tärkeänä taitona ylläpitää omalla ammattialalla vaadittavia taitoja. Tämä kuvaa hyvin sitä, että valmistumisvaiheessa olevat opiskelijat ovat ylpeitä omasta ammatistaan ja arvostavat juuri siinä omassa ammatissa vaadittavia erityistaitoja ja -piirteitä. Toisin sanoen opintojen aikana opiskelijoille on muodostunut vahva ammatti-identiteetti.

Kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat samassa linjassa Kuurilan tutkimusten (2011, 56, viitattu 5.6.2017; 2014, 32, viitattu 5.6.2017) kanssa siitä, että tulevaisuudessa tärkeä taito on kyky ratkaista ongelmia. Isohannin (2015, 15, viitattu 5.6.2017) tutkimuksessa tärkeäksi taidoksi vastaajat kokivat myös rohkeuden toimia erilaisissa tilanteissa. Samoilla linjoilla vastaajat olivat Kuurilan (2011, 65, viitattu 5.6.2017) tutkimuksessa, jotka pitivät tärkeänä taitona muutoksen hallintaa. Tässä tutkimuksessa opiskelijat arvostivat tulevaisuuden taitona myös taitoa toimia muutoksessa, joka voidaan ajatella myös rohkeutena muutostilanteessa.

Kuurilan (2011, 64, viitattu 5.6.2017) tutkimuksissa työnantajien kokemukset tulevaisuudessa tarvittavista taidoista olivat samoilla linjoilla opiskelijoiden kanssa. Työnantajat nostivat

tärkeimmiksi taidoiksi keskustelu- ja neuvottelutaidot sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaidot. Puolestaan Hämeen ammattikorkeakoulun tekemässä tutkimuksessa tutkijat painottivat merkitys- ja vuorovaikutusosaamisen puolesta (Mäntylä 2016, 10–20, viitattu 31.7.2016). Tutkimuksien pohjalta voidaan päätellä, että lähitulevaisuudessa tarvittavat työelämävalmiudet ovat sellaisia, joita robotit ja automaatio eivät pysty ainakaan tällä hetkellä hoitamaan. Tulevaisuudessa ainakin kommunikointitaitojen merkitys tulee kasvamaan entisestään, koska robotit eivät tälle hetkellä pysty samanlaisiin vuorovaikutustaitoihin kuin ihminen. Robottien ja automaation jatkuva kehittyminen tulee varmasti muuttamaan ihmisiltä vaadittavia työelämätaitoja.

Kuurilan molemmissa tutkimuksissa (2011, 66, viitattu 5.6.2017; 2014, 32–33, viitattu 5.6.2017) ei niin tärkeiksi tulevaisuudessa tarvittaviksi taidoiksi nousivat yrittäjyystaidot, tutkimus ja kehittämistaidot, sosiaalisen median taidot sekä verkkoviestintätaidot. Kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat samoilla linjoilla, kun he kokivat, että taito hyödyntää erilaisia viestintäkanavia ei ole tärkeimpiä taitoja tulevaisuudessa. Kokemuksissa voi näkyä se, että opinnoissa ei vielä opeteta ja hyödynnetä niin paljon erilaisia viestintäkanavia kuin se olisi mahdollista.

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, Oulun ammattikorkeakoulun terveysalan opiskelijoiden kokemuksia, millaisiksi he kokevat omat työelämävalmiutensa opintojen loppuvaiheessa. Tutkimuksen tulosten perusteella voidaan todeta, että opiskelijat kokevat omat työelämävalmiutensa hyviksi tai melko hyviksi. Tutkimuksen tarkoituksena oli myös selvittää miten opintoihin kuuluvat teoriaopinnot ja harjoittelut ovat tukeneet opiskelijoiden työelämävalmiuksien kehittymistä. Tuloksien perusteella voidaan todeta, että harjoittelut ovat kehittäneet työelämävalmiuksia vähän paremmin kuin teoriaopinnot. Molemmat ovat kuitenkin tukeneet opiskelijoiden valmiuksien kehittymistä positiiviseen suuntaan. Tulosten perusteella voidaan todeta, että tutkimus onnistui täyttämään tavoitteensa uuden tiedon tuottamisesta Oulun ammattikorkeakoululle.

Opiskelijat olisivat olleet kiinnostuneita osallistumaan opintojaksolle, jolla keskitytään työelämävalmiuksiin, jos sellainen olisi järjestetty ammattikorkeakoulussa. Ammattikorkeakoulun edustajien olisi hyvä miettiä, onko tällaiselle opintojaksolle tulevaisuudessa tarvetta ammattikorkeakoulussa. *Valmiina työelämään*-hankkeessa työelämävalmiudet ovat suuressa osassa. Tutkimuksen tulokset ovat julkisia ja antavat hankkeelle suuntaa antavia tuloksia ammattikorkeakoulun terveysalan opiskelijoiden kokemuksista heidän omista työelämävalmiuksista.

Tutkimuksen validiutta voidaan pitää hyvänä. Kyselylomakkeessa oltaisiin voitu kysyä vielä lisää työelämävalmiuksista, jotta oltaisiin saatu lisää tietoa opiskelijoiden kokemuksista. Kysely haluttiin kuitenkin pitää lyhyenä ja tiiviinä. Kuitenkin kyselyssä olisi esimerkiksi ollut hyvä kysyä kuinka opiskelijat ovat kokeneet millaiset opiskelutyyliä teoriaopiskeluissa ovat tukeneet tai olisivat tukeneet parhaiten työelämävalmiuksien oppimista. Vastauksista olisi saanut selvillä, minkälaisen opiskelutavan opiskelijat ovat kokeneet tehokkaaksi ja minkä puolestaan tehottomimmaksi työelämävalmiuksien oppimisessa. Vastauksien perusteella olisi ammattikorkeakoulun opetusta olisi voinut kehittää paremmaksi.

Kyselyyn saaduista vastauksista ei pysty selvittämään, miten yksittäinen opiskelija on vastannut kyselyn kysymyksiin. Webropol ohjelmassa näkyy vain opiskelijan sähköpostiosoite, joka on vastannut kyselyyn. Näin ollen vastanneiden opiskelijoiden yksityisyys on turvattu. Saatua tutkimusaineistoa käytetään vain tähän tutkimukseen. Koska tutkimuksen tekijänä en ole ollut opiskelijoihin yhteydessä kuin vain sähköpostitse, olen säilyttänyt hyvän etäisyyden tutkimukseen osallistuviin opiskelijoihin. Tutkimuksen aineisto on käsitelty tilastollisella ohjelmalla, jolloin virheellisten päätelmien syntymistä on pyritty ehkäisemään.

6.3 Jatkotutkimusaiheita

Työn tulosten perusteella esille nousee muutama jatkotutkimusaihe. Ensimmäinen aihe voisi olla ammattikorkeakoulun opiskelijoiden kiinnostuksen tarkempi selvittäminen työelämävalmiuksiin keskittyvästä opintojaksoa kohtaan. Kiinnostusta voisi selvittää kulttuurialan, liiketalouden, luonnonvara-alan, tekniikan sekä sosiaalialan ja terveysalan opiskelijoilta. Yleiset työelämävalmiudet ovat kaikille samat ammattialasta riippumatta.

Jos opiskelijoilta saatu palaute olisi myönteistä opintojaksoa kohtaan, voisi ammattikorkeakoulu miettiä tällaisen opintojakson pilotointia. Työelämävalmiuksiin keskittyvän opintojakson laajuuden ja kokonaisuuden suunnittelu oli seuraava aihekokonaisuus. Laajuuden olisi hyvä olla sellainen, että siinä ehdittäisiin paneutua riittävän kattavasta aiheeseen ja se herättäisi mielenkiintoa opiskelijoissa. Liian suppea tai liian laaja opintojakso ei välttämättä kiinnosta opiskelijoita. Suunnittelun pohjana voisi käyttää Ruohotien tekemää työelämävalmiuksien ryhmittelyä isommiksi taitoalueiksi. Opintojakso olisi hyvä suunnata pääsääntöisesti opiskelijoille, joilla on jo ollut opintoihin kuuluvia harjoitteluita. Tällöin opiskelijoilla olisi jo kokemuksia työelämästä. Kuitenkaan

opintojakson suuntaamista vain ja ainoastaan opintojen loppuvaiheessa oleville opiskelijoille ei olisi mielestä, koska tämä voi vähentää kiinnostuneiden opiskelijoiden määrää.

Viimeisin jatkotutkimusaihe voisi olla suunnitellun opintojakson pilotointi siitä kiinnostuneilla opiskelijoilla. Pilotoinnin voisi esimerkiksi suorittaa ammatillisen opettajakoulutukseen osallistuva opiskelija tai opiskelijoita. Pilotoinnin jälkeen opiskelijoilta voisi kerätä palautetta opintojaksosta ja miettiä voisiko tällainen opintojakso kuulua ammattikorkeakoulun kurssitarjontaan.

LÄHTEET

Aarnikoivu, H. 2010. Työelämätaidot -menesty ja voi hyvin. Helsinki: WSOYpro Oy.

Ammattikorkeakoululaki 2014. Finlex. Viitattu 8.8.2016,
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>.

Anttila, P. 2006. Tutkiva toiminta ja ilmaisu, teos, tekeminen. Hamina: Akatiimi Oy.

Barnett, R. 2004. Learning for the unknown future. Higher Education Research & Development, 23(3), 247-260.

Evers, F. 2005. Bases on competence skills portfolio specifications. Viitattu 19.4.2017,
<https://www.uoguelph.ca/cera/PDFs/Bases%20of%20Competence%20Portfolio%20Instructions%2008-08-05.pdf>.

Giang, V. 2013. 19 transferable skills that will be most valuable in the future. Viitattu 19.4.2017,
<http://www.businessinsider.com/valuable-transferrable-skills-of-the-future-2013-8?r=US&IR=T&IR=T>.

Harjamäki, P. 2016. Työtaitoja tulevaisuuteen. Viitattu 31.7.2016,
<http://turku.4h.fi/hankkeet/tyotaitoja-tulevaisuuteen/>.

Helakorpi, S. 2016a. Ammattitaito. Viitattu 6.9.2016,
<https://sites.google.com/site/skillsknowhow/home/ammattitaito>.

Helakorpi, S. 2016b. Muuttuvat työn taidot. Viitattu 6.9.2016,
<https://docs.google.com/viewer?a=v&pid=sites&srcid=ZGVmYXVsdGRvbWFpbXxza2lsbHNrbm93aG93fGd4OjRiN2E5ZWY3NDVkZml5MzQ>.

Helakorpi, S. 2016c. Osaaminen Viitattu 6.9.2016,
<https://sites.google.com/site/skillsknowhow/home/taitava-osaaminen>.

Hiltunen, S., Hiltunen, S. & Lievonen, T. 2015. Työelämätaijat -valmiuksia työelämään. Ammattikorkeakouluopiskelijoiden yleisten työelämätaitojen kehittäminen palvelumuotoilun keinoin. Oulun ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. Viitattu 16.7.2016, https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/101340/2Opinn%c3%a4ytety%c3%b6_Hiltunen_Hiltunen_Lievonen.pdf?sequence=3.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2005. Tutki ja kirjoita. 11.painos. Helsinki: Tammi.

Isohanni, T. 2015. Ammattikorkeakoulusta työelämään. Kokemuksia työelämävalmiuksista ja työelämälähtöisyydestä. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Pro gradu -tutkielma. Viitattu 16.7.2016, <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/46263/URN%3ANBN%3Afi%3Aju-201506102260.pdf?sequence=1>.

Kajaanin ammattikorkeakoulu 2016. Yleiset työelämävalmiudet eli kompetenssit. Viitattu 26.7.2016, <https://www.kamk.fi/loader.aspx?id=991ef087-7a7a-46af-8a9d-c0c67d96b6cd>.

KvantiMOTV 2016a. Mittaaminen: Mittarin luotettavuus. Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 19.4.2017, <http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/mittaaminen/luotettavuus.html>.

KvantiMOTV 2016b. Kvantitatiivisten menetelmien tietovaranto. Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 8.9.2016, <http://www.fsd.uta.fi/metelmaopetus/intro.html>.

Kuurila, E. 2014. Mitä teille kuului vuonna 2013? Satakunnan ammattikorkeakoulusta vuosina 2008 - 2012 valmistuneille suunnattu seurantatutkimus. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sarja A, Tutkimukset 1/2014. Viitattu 16.7.2016, https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/81614/2014_A_1_%20Mita_teille_kuului.pdf?sequence=2.

Kuurila, E. 2011. Mitä teille kuului vuonna 2010? Satakunnan ammattikorkeakoulusta vuosina 1995 - 2009 valmistuneille ja heidän työnantajilleen suunnattu seurantatutkimus. Satakunnan ammattikorkeakoulu. Sarja A, Tutkimukset 1/2011. Viitattu 17.7.2016, https://www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/33198/mita_teille_kuului_2010.pdf?sequence=2.

Mäntylä, R. 2016. Tunnistamattomat työelämävalmiudet -työyhteisöjen ja verkostojen kehittäminen. Hämeen ammattikorkeakoulu. Tutkimusraportti. Viitattu 31.7.2016,
<http://www.hamk.fi/verkostot/yamk-koulutus-vahvaksi-ki-vaikuttajaksi/-tyopaketti1/-Documents/-Tunnistamattomat.pdf>.

Niemelä, P. 2004. Ammattikorkeakoulujen asema, rooli ja arvoperusta. Ammattikorkeakouluetiikka. Opetusministeriön julkaisuja 2004:30. Viitattu 3.12.2016,
http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2004/liitteet/opm_184_opm30.pdf?lang=fi.

Nykänen, S. & Tynjälä, S. 2012. Työelämätaitojen kehittämisen mallit korkeakoulutuksessa. Aikuiskasvatus 1/2012, 17-28.

Ruohotie, P. 2002. Oppiminen ja ammatillinen kasvu. 1.-2. painos. Helsinki: WSOY.

Ruohotie, P. & Honka, J. 2003. Ammatillinen huippuosaaminen Kompetenssitutkimusten avaama näkökulma huippuosaamiseen, sen kehittämiseen ja johtamiseen. Hämeen ammattikorkeakoulu. Skills-julkaisu 2/2003. Hämeenlinna 2003.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. Operationalisointi. KvaliMOTV-Menetelmäopetuksen tietovaranto. Viitattu 19.4.2017,
http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L2_3_2_2.html.

Seutunappi 2016. Työelämävalmiudet. Oulun seudun nuorten tieto- ja neuvontapalvelu netissä. Viitattu 31.7.2016,
http://www.seutunappi.fi/opiskelusta_tyoelamaan/tyoelamaan/tyoelamavalmiudet.

Sitra 2016. Korkeakoulutettujen työelämävalmiudet -ideakuulutus. Viitattu 31.7.2016,
<http://www.sitra.fi/hankkeet/korkeakoulutettujen-tyoelamavalmiudet-ideakuulutus>.

Stenström, M-L., Laine, K. & Valkonen S. 2005. Ammattikorkeakoulut väylänä työelämän. Hallinnon ja kaupan, tekniikan ja liikenteen sekä sosiaali- ja terveysaloilta valmistuneiden työelämään

sijoittuminen ja työelämätaidot. Koulutuksen tutkimuslaitos. Tutkimusselosteita 21. Jyväskylän yliopisto.

Taanila, A. 2013. SPSS: Yksisuuntainen varianssianalyysi. Viitattu 21.4.2017, <https://tilastoapu.wordpress.com/tag/anova/>.

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista 2014. Viitattu 8.8.2016, <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141129>.

Vesterinen, P. 2001. Projektiopiskelu ja -oppiminen ammattikorkeakoulussa. Jyväskylän yliopisto. Väitöstutkimus. Jyväskylä 2001.

Vilka, H. 2007. Tutkitti ja mittaa. Määrällisen tutkimuksen perusteet. Helsinki: Tammi.

Väyrynen, S. 2016. Oulun yliopisto mukana kehittämässä tulevaisuuden työelämävalmiuksia. Viitattu 31.7.2016, <http://www oulu.fi/yliopisto/node/37738>.

KYSELYLOMAKKEEN SAATEKIRJE

Hyvä Oulun ammattikorkeakoulun opintojen loppuvaiheessa oleva opiskelija!

Olen Elina Simola ja opiskelen ylemmässä ammattikorkeakoulussa Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelmassa. Teen opinnäytetyötäni yhteistyössä Oulun ammattikorkeakoulun kanssa.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää Oulun ammattikorkeakoulun Sosiaali- ja Terveysalan opintojensa loppuvaiheessa olevien opiskelijoiden käsityksiä yleisistä työelämävalmiuksista, joita olet saanut opintojen ja opintoihin kuuluvien harjoitteluiden aikana. Tarkoituksena on myös selvittää, millaisiksi koet tämän hetkiset työelämävalmiutesi. Tämän työn tavoitteena on tuottaa uutta tietoa ammattikorkeakoululle opiskelijoiden työelämävalmiuksien käsityksistä, jota voidaan hyödyntää ammattikorkeakoulutuksen kehittämisessä. Työelämävalmiuksilla tarkoitetaan yleisiä jokapäiväisiä taitoja, joita tarvitaan niin tavallisessa arkielämässä kuin työelämässä. Ne eivät ole ammattispesifisiä tietoja ja taitoja, jotka ovat sidoksissa tiettyyn ammattiin ja työtehtävään.

Vastauksesi käsitellään luottamuksellisesti. Tutkimuksen tuloksista sinua ei voida tunnistaa vastaajaksi. Tutkimuksessa hyödynnettävä kyselyaineisto hävitetään tutkimuksen valmistuttua.

Tutkimuksen vastaamiseen menee noin 15 minuuttia. Vastauksesi antaa arvokasta tietoa sosiaali- ja terveysalan tulevien ammattilaisten työelämävalmiuksien käsityksistä. Vastaaminen onnistuu Webropol ohjelman kautta. Kyselyyn pääset alla olevasta linkistä:

Tutkimukseni on tarkoitus valmistua kevään 2017 aikana. Valmiiseen opinnäytetyöhöni voi tutustua sähköisesti Theseus-tietokannassa.

Tutkimusta koskeviin kysymyksiin vastaan sähköpostitse osoitteessa XXXXXX@students.oamk.fi

Ystävällisin terveisin

opiskelija Elina Simola

tutkimuksen ohjaajat Liisa Kiviniemi ja Pirkko Sandelin

KYSELYLOMAKE

Työelämävalmiudet

Tämän kyselyn tarkoituksena on selvittää opiskelijoiden käsityksiä työelämävalmiuksista. Valitse mielestäsi sopivin vaihtoehto tai kirjoita vastaus sille varattuun tilaan.

TAUSTATIEDOT

1. Mikä on sukupuolesi? *

- ☐ mies
- ☐ nainen

2. Mikä on ikäsi? *

- ☐ 20-24 vuotta
- ☐ 25-29 vuotta
- ☐ 30-34 vuotta
- ☐ 35-39 vuotta
- ☐ 40-44 vuotta
- ☐ yli 45 vuotta

3. Mitä ammattikorkeakoulututkintoa suoritat tällä hetkellä? *

- ☐ Bioanalyttikko
- ☐ Ensihoitaja
- ☐ Fysioterapeutti
- ☐ Kätilö
- ☐ Optometrismi
- ☐ Röntgenhoitaja
- ☐ Sairaanhoidaja
- ☐ Sosionomi
- ☐ Suuhygienisti
- ☐ Terveystenhoitaja
- ☐ Toimintaterapeutti

4. Onko sinulla aikaisempaa ammatillista koulutusta? *

- ☐ ei
- ☐ kyllä

Työelämävalmiudet

5. Mikä on aikaisempi koulutuksesi?

--

100 merkkiä jäljellä

TYÖELÄMÄVALMIUDET

Tässä kyselyssä työelämävalmiuksilla tarkoitetaan sellaisia taitoja, joita tarvitaan niin tavallisessa elämässä kuin työelämässä.

6. Arvioi kuinka hyvin ammattikorkeakoulun **teoriaopinnot** ovat kehittäneet seuraavia työelämävalmiuksia eli työelämässä tarvittavia taitoja? *

Teoriaopinnot ovat kehittäneet...

[illegible]

7. Arvioi kuinka hyvin opintoihin kuuluvat harjoittelut ovat kehittäneet seuraavia työelämässä tarvittavia taitoja? *

Harjoittelut ovat kehittäneet...

[illegible]

8. Arvioi mitkä kolme (3) työelämätaitoa tulevat olemaan tulevaisuuden työelämässä tärkeitä? *

- ☐ taitoani oppia uutta
- ☐ taitoani ylläpitää ammattialalla vaadittavia taitoja
- ☐ taitoani tehdä tehtäviä samanaikaisesti
- ☐ taitoani laittaa annetut tehtävät tärkeysjärjestykseen
- ☐ taitoani pysyä annetuissa aikatauluissa
- ☐ taitoani hyödyntää omaa persoonallisuutta opiskeluissa
- ☐ taitoani ottaa vastaan palautetta
- ☐ taitoani hyödyntää palautetta
- ☐ taitoani itsenäiseen työskentelyyn
- ☐ taitoani ratkaista ongelmia
- ☐ taitoani toimia erilaisten ihmisten kanssa
- ☐ taitoani kuunnella toisia ihmisiä
- ☐ suullista viestintätaitoani
- ☐ kirjallista viestintätaitoani
- ☐ hyödyntää erilaisia viestintäkanavia (esim. Facebook, Twitter, verkkokokoukset)
- ☐ taitoani tehdä päätöksiä itsenäisesti
- ☐ taitoani etsiä ratkaisuja konfliktitilanteissa
- ☐ taitoani ottaa ”johtajan rooli”
- ☐ taitoani nähdä ja hallita kokonaisuuksia
- ☐ taitoani toisten motivointiin
- ☐ taitoani hyödyntää uutta tietoa ja uusia menetelmiä työskentelyssäni
- ☐ taitoani toimia muutoksessa
- ☐ taitoani toimia epävarmuudessa
- ☐ luovuuttani

9. Kuinka hyväksi koet omat työelämässä tarvittavat taitosi, jotka on esitelty kysymyksissä 6 ja 7? *

- ☐ hyväksi
- ☐ melko hyväksi
- ☐ en hyväksi enkä huonoiksi
- ☐ melko huonoiksi
- ☐ huonoiksi
- ☐ en osaa sanoa

10. Jos Oulun ammattikorkeakoulussa olisi järjestetty työelämävalmiuksiin keskittyvä vapaasti valittava opintojakso, olisitko ollut kiinnostunut osallistumaan siihen? *

- ☐ kyllä
- ☐ en